

Europos
Komisija

PANORAMA

Dėmesio centre – Europos regioninė ir miestų politika

ŽIEMA 2019 m. / Nr. 71

Portugalijos darbotvarkės prioritetai – augimas ir tvarumas

TARPVALSTYBINIS
BENDRADARBI-
VIMAS STIPRINA
INTERREG ŠEIMĄ

PILIEČIAI JUNGIA-
SI PRIE EUROPOS
REGIONŲ IR
MIESTŲ SAVAITĖS
DISKUSIJŲ

Regioninė ir
miestų politika

PANORAMA

TURINYS

REDAKCIJOS SKILTIS. Už sanglaudą ir reformas atsakinga Europos Komisijos narė Elisa Ferreira.....	3
STRATEGINĖ ATASKAITA. ESI fondai didina socialinę ir ekonominę konvergenciją, atsparumą ir teritorinę sanglaudą.....	4
EKP TB. Europos kaimynystės priemonės tarptautinio bendradarbiavimo programos vienija pastangas	6
FI CAMPUS 2019. Demonstruojami Europos struktūrinių ir investicijų fondų finansinėmis priemonėmis finansuojami projektai.....	12
PORTUGALIJA. Apžvelgiami dabartiniai ir būsiami šalies politikos prioritetai, įskaitant tvarumą bei klimato kaitą, ir juos remiančios programos bei projektai.....	16
SAVAIS ŽODŽIAIS. Naudojantis viešojo ir privačiojo sektorių bendro finansavimo lėšomis skatinama Europos ekonomika; Portugalijos Lisabonos ir Tacho slėnio regioninis žiedinės ekonomikos planas.....	26
EUROPOS REGIONŲ IR MIESTŲ SAVAITĖ. Prisiminkime 2019 m. renginį, nustebinusį rekordiniu praktinių seminarų, diskusijų ir parodų dalyvių skaičiumi, ir REGIOSTARS apdovanojimus.....	28
NAUJIENOS GLAUSTAI	33
YOUTH4REGIONS. Pokalbis su Ispanijos piliečiais Kordoboje apie ES finansavimą ir skaitmeninės atskirties mažinimą Avilos mieste Ispanijoje.....	34
DUOMENŲ CENTRAS. Regionų konkurencingumo indekso šalių vidaus įžvalgos atskleidžia didelius skirtumus Europos Sąjungoje.....	38
ŽEMĖLAPIAI. Vertinamas susisiekimas pagrindiniais kelių tinklais Europoje	40
INTERREG „SAVANORIŠKAS JAUNIMAS“. Puiki pažanga tiesiant geležinkelį aplink Etnos kalną Sicilijoje.....	42
PROJEKTAI. Pristatomi sėkmingi projektai iš Čekijos, Ispanijos, Vengrijos, Prancūzijos ir Belgijos.....	43

9

13

23

29

36

42

REDAKCIJOS SKILTIS

Nepaliekame nė vieno regiono ir žmogaus užnugaryje

Feliz Ano Novo e uma calorosa saudação aos leitores da revista Panorama! – džiaugiuosi galėdama pasisveikinti su Jumis ir palinkėti Jums laimingų 2020-ųjų metų gimtąja savo kalba.

Mano atsidėjimas Europai ir regioninei politikai labai susijęs su mano asmenine patirtimi. Man, užaugusiai diktatūroje, Europa buvo – ir tebėra – vilties, demokratijos ir laisvės simbolis. Per akademines studijas gilinausi į regioninę politiką ir Europos integraciją. Kaip jauna ekonomistė daugiau kaip dešimtmetį dirbau regioninės plėtros klausimais.

Vėliau, būdama planavimo ministre, derėjau dėl 2000–2006 m. finansinės programos. Kaip Europos Parlamento narė, o vėliau – centrinio banko atstovė, dirbau su pagrindinėmis ekonominėmis bylomis, kuriomis siekta stiprinti ekonominę ir pinigų sąjungą.

Ši įvairi patirtis davė man suprasti, kokie stiprūs šių skirtingų politikos sričių tarpusavio ryšiai ir kad sanglaudą svarbu išsaugoti kaip pagrindinį Europos projekto principą.

Dabar tai svarbu kaip niekad. Globalizacija, skaitmeninė revoliucija ir klimato kaita – tai iššūkiai, kuriuos Europa turi priimti veikdama kartu. Jie teikia galimybių atnaujinti mūsų ekonomikos

modelį ir sukurti sąžiningesnę bei labiau klestinčią visuomenę. Tačiau šie pokyčiai daugelyje mūsų regionų kelia susirūpinimą ir baimę.

Mano, o kartu ir visų jūsų užduotis – užtikrinti, kad pasinaudotume šiomis galimybėmis, įvykdytume reformas, kurių reikia norint sukurti žalesnę, labiau tarpusavyje susietą skaitmeninę ekonomiką ir, kas labai svarbu, suteiktume reikiamą pagalbą tiems, kuriuos ši pertvarka paveikia labiau.

Komunikacija taip pat turėtų išlikti prioritetu. Ši politika padarė tiek daug, padėjo tiek daug piliečių, bet vis dar yra nepakankamai įvertinama. Noriu apsilankyti regionuose, sužinoti vietoje rūpimus klausimus ir puoselėjamus lūkesčius, paskatinti sparčiau ir geriau vykdyti projektus ir leisti bendruomenėms suprasti, kad jos rūpi.

Dabartiniai iššūkiai ragina mus drąsiai skatinti sanglaudą, atkakliai vykdyti būtinas reformas ir ryžtingai stengtis užtikrinti, kad nė vienas žmogus ir nė vienas regionas neliktų užnugaryje. Imkimės to kartu! ■

Elisa Ferreira

Už sanglaudą ir reformas atsakinga Europos Komisijos narė

Strateginė ataskaita. ESI fondai investuoja į pažangų, tvarų ir integracinį augimą visuose ES regionuose

Naujausiose pažangos ataskaitose valstybės narės pripažįsta lemtingą Europos struktūrinių ir investicijų fondų vaidmenį atsižvelgiant į aplinkos, ekonominius bei socialinius pokyčius ir įgyvendinant reformas, kurių reikia norint užtikrinti tvarią ateitį.

Europos struktūrinius ir investicijų fondus sudaro Sanglaudos fondas, Europos regioninės plėtros fondas (ERPF), Europos socialinis fondas (ESF), Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai (EŽŪFKP) ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas (EJRŽF). Pagrindinis jų tikslas – didinti ilgalaikę socialinę ir ekonominę konvergenciją, atsparumą ir teritorinę sanglaudą.

2018 m. ESI fondų biudžetas siekė apie 460 mlrd. EUR, o kartu su nacionaliniu bendru finansavimu – daugiau kaip 643 mlrd. EUR, todėl, vadovaujantis Komisijos ir valstybių narių pasidalijamojo valdymo principu, užtikrino kritinę investicijų masę prioritetinėse ES srityse. Remdamos darbo vietų kūrimą, ekonomikos augimą

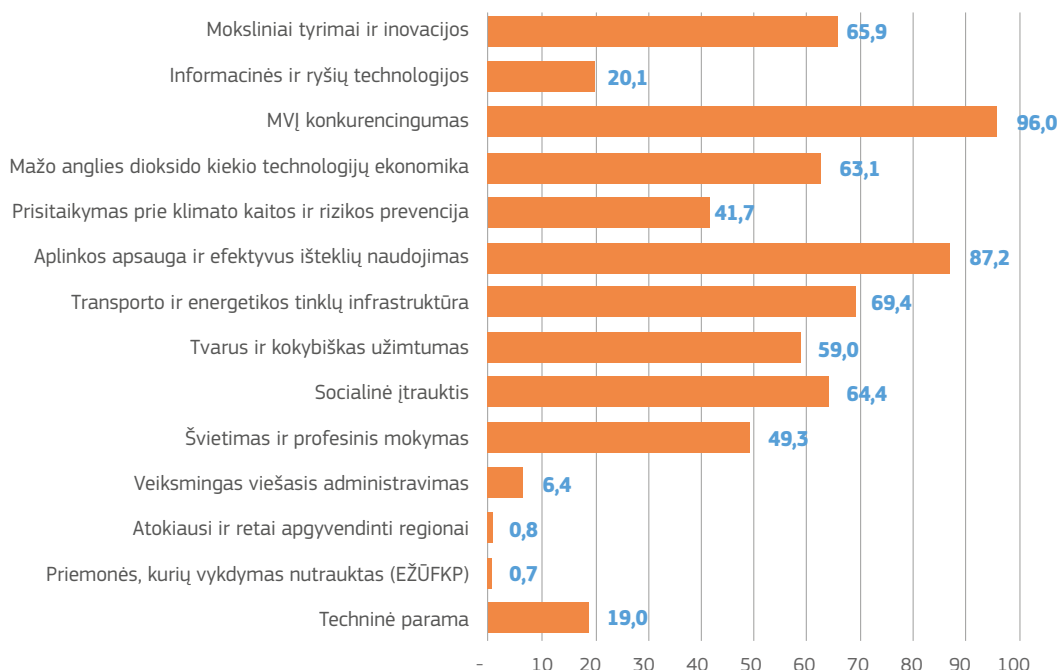
bei investicijas ir stiprindamos bendrąją rinką, energetikos sąjungą bei ekonomikos valdymą šios investicijos atitinka realiosios ekonomikos poreikius.

Gruodžio 17 d. Komisija paskelbė 2019 m. strateginę ataskaitą dėl ESI fondų įgyvendinimo, kurioje, remiantis valstybių narių pažangos ataskaitomis, pateikiama išsami atnaujinta informacija apie 2014–2020 m. ESI fondų programų įgyvendinimą iki 2018 m. pabaigos. Tuo metu buvo įsipareigota skirti 72% esamų ESI fondų išteklių.

Šioje ataskaitoje ir ESI fondų atvirųjų duomenų platformoje (<https://cohesiondata.ec.europa.eu>) pateikiama išsami visose teminėse srityse padarytos pažangos apžvalga. ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

<https://europa.eu/!uD83tU>

Didėjantis jau finansuojamų projektų poveikis pagrindinėse politikos srityse

- Remiama daugiau kaip 1,6 mln. įmonių, įskaitant ūkius.
- Remiamuose ūkiuose sukuriama 300 000 naujų darbo vietų.
- Su mokymu, švietimu arba darbo paieška susijusia pagalba pasinaudojo 26 mln. žmonių.
- 8,3 mln. namų ūkių turės geresnę plačiajuostę prieigą.
- Tiesiama arba rekonstruojama daugiau kaip 3 900 km geležinkelių linijų.
- Sveikatos sektoriuje vykdomų projektų pranašumais naudojasi 60 mln. žmonių.

Dabartinis politikos dėmesys ir pritaikoma jos sistema sudaro sąlygas ESI fondams labai prisidėti sprendžiant naujus ir kylančius sunkumus. Daugumoje finansavimo sričių jau remiami JT darnaus vystymosi tikslai (DVT), prisitaikymo prie klimato ir rizikos mažinimo veiksmai, o prireikus šį dėmesį galima sustiprinti pagal ESI fondų programas.

Prioritetai ir rezultatai

Nuo 2014–2020 m. programavimo laikotarpio pradžios Europos struktūriniai ir investicijų fondai daug dėmesio skyrė socialinės ir ekonominės konvergencijos, atsparumo bei teritorinės sanglaudos užtikrinimui, padėdami spręsti esamus bei kylančius sunkumus ir sukurti tvarios ES ateities pamatus.

Europos regioninės plėtros fondas (ERPF). Iš ERPF remiami projektai padėjo toliau stiprinti tokias sritis, kaip moksliniai tyrimai ir inovacijos, informacinės ir ryšių technologijos bei MVĮ konkurencingumas.

Todėl kuriama 300 000 darbo vietų, remiami 20 000 mokslininkų, o daugiau nei 8 mln. namų ūkių bus suteikta geresnė plačiajuostė prieiga.

Sanglaudos fondas. Sanglaudos fondo projektai padėjo valstybėms narėms atsižvelgti į didžiausius savo vystymosi poreikius aplinkos ir transporto srityse, siekiant įgyvendinti ES standartus. Pavyzdžiui, šiuo metu numatyta rekonstruoti daugiau kaip

1 300 km geležinkelio linijų ir nutiesti arba patobulinti 275 km metro ir tramvajaus linijų, o pagerinta nuotekų valymo sistema galės naudotis daugiau kaip 12,5 mln. žmonių.

Europos socialinis fondas (ESF). ESF toliau atliko svarbų vaidmenį remiant užimtumą, švietimą ir mokymą bei dar labiau mažinant skurdą ir nelygybę. Jo poveikį junta daugiau kaip 23 mln. žmonių, kuriems teikiama pagalba gerinant jų galimybes

įsidarbinti, 3,4 mln. – įgyti kvalifikaciją ir 2,7 mln. jaunuolių, remiamų pagal Jaunimo užimtumo iniciatyvą.

Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai (EŽŪFKP). EŽŪFKP padėjo skatinti tvarų novatorišką žemės ūkį bei miškininkystę ir pagyvinti kaimo vietas. Pavyzdžiui, pertvarkymo ar priežiūros projektais buvo suteikta pagalbos teritorijai, atitinkančiai 75 % viso ES ekologinių ūkių ploto, o 130 000 ūkių

padedama didinti savo konkurencingumą.

Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas (EJRŽF). EJRŽF projektai sukėlė svertą poveikį, kad žvejams būtų lengviau pereiti prie tausiosios žvejybos, nes jais remiama tvari akvakultūra ir padedama pakrančių bendruomenėms klestėti. Iki šiol

visoje ES finansuoti beveik 34 000 projektų.

Kaimynai vienija jėgas, kad įveiktų pasaulinius iššūkius

Europos kaimynystės priemonės tarpvalstybinio bendradarbiavimo (EKP TB) bendruomenę sudaro šimtai tūkstančių žmonių, tiek europiečių, tiek ne europiečių, dirbančių abipus ES išorės sienų, veikiančių kartu, kad būtų skatinama veikla, stiprinamas ekonomikos augimas ir perduodamos žinios.

Pradedant Kaimynystės politikos ir plėtros derybų generaliniu direktoratu ir baigiant Regioninės ir miestų politikos generaliniu direktoratu planuojama toliau stiprinti bendradarbiavimą abipus ES išorės sienų, plėtojamą įgyvendinant kaimynystės ir sanglaudos politiką. Vietos lygmeniu tai susiję su žmonių, gyvenančių prie Europos Sąjungos išorės sienų, pasitikėjimo ir ryšių stiprinimu bei abipus sienų gyvenančių žmonių kasdienio gyvenimo gerinimu bendradarbiaujant. Tai taip pat yra kelių tiesimas siekiant sujungti rinkas ir pagerinti turizmą, perdirbti atliekas į trąšas ir išsaugoti nykstančias rūšis, kad būtų galima užkirsti kelią biologinės įvairovės nykimui.

Nuo 2020 m. sausio 1 d. Europos kaimynystės priemonės tarpvalstybinio bendradarbiavimo programos prijungiamos prie Regioninės ir miestų politikos generalinio direktorato kaip INTER-REG dalis, kad būtų padidintas koordinavimas ir atkurta sąveika su kitomis teritorinio bendradarbiavimo priemonėmis.

Programos apima 31 šalį, su skirtingomis kalbomis, kultūra ir gyvenimo būdu. Nepaisant to, jos visos skirtos abipus ES sienų esančių vietos bendruomenių labui ir padeda šalinti bendras kliūtis ieškant bendrų sprendimų. Sudėtingu laikotarpiu šios programos yra realus įrodymas, ką iš tikrųjų reiškia bendradarbiavimas: bendraukite, dalykitės ir keiskitės abipus sienų.

Sienos kirtimas

Niekada anksčiau iššūkių nebuvo tokie globaliniai: tarša, klimato pokyčiai, socialinė įtampa ir kt. Jei kaimyninėje šalyje nukentėjo pasienio regionas, tai jaučia ir visa Europa, ir atvirkščiai. Reagavimas į krizes negali būti brandinamas atskirai: globalinėms problemoms nereikia vizų, kad galėtų kirsti sienas.

Tarpvalstybinio bendradarbiavimo programos abipus ES sienų suteikia tūkstančiams organizacijų galimybę veikti kartu, keistis žiniomis ir patirtimi vykdant kasdienę veiklą ir duoti apčiuopiamų rezultatų savo regionams. Penkiolika EKP TB programų vykdomos nuo Suomijos ir Rusijos šiaurėje iki tokių šalių kaip Vengrija ir Ukraina rytuose bei Italijos, Šiaurės Afrikos ir Artimųjų Rytų pietuose. Jos apima tūkstančius kilometrų sausumos ir jūrų sienų su vienu jūros perėjimu ir trimis jūrų baseiniais, kur 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu investuota iš viso 1 mlrd. EUR. Iki šiol buvo pateikta daugiau nei 4 200 paraiškų ir beveik 600 projektų buvo paskirta parama. Šioje srityje yra daugiau nei 2 000 paramos gavėjų, NVO, universitetų, savivaldybių ir privačių įmonių: tai mažas besivystantis pasaulis, viešas ir privatus, kuriantis pasitikėjimą tarp bendruomenių.

Bendrų taisyklių priėmimas

„Prieš daugelį metų, kai tik pradėjome, buvo daugiau veidrodinių projektų: žmonės vienoje teritorijoje buvo linkę daryti tą patį, ką ir žmonės kitoje“, – sako Mathieu Bousquet, C1 skyriaus – Tarpvalstybinis bendradarbiavimas su Gruzija, Moldova ir kaimyninėmis šalimis – vadovas Kaimynystės politikos ir plėtros derybų GD. „Tačiau dabar pagalbos gavėjai vis daugiau dirba kartu siekdami vieno bendro tikslo“.

Bendradarbiavimas prie ES išorės sienų pradėjo formuotis dar 2006 m. Pirmuoju programavimo laikotarpiu (2007–2013 m.), kai priemonė buvo išplėsta, kad apimtų visas kaimynines šalis, teko susidurti su daugybe iššūkių ir pirmą kartą buvo taikytas bendrųjų taisyklių rinkinys.

„Visi turėjo pamiršti tai, ką žinojo, konkrečias finansavimo procedūras, kurios jiems buvo pažįstamos: valstybės narės – sanglaudos politikos reglamentus, o šalys partnerės – paramos vystymuisi ir techninės pagalbos metodus“, – sako Carlos Bolaños, TESIM komandos, kuri teikia techninę pagalbą įgyvendinant ir valdant EKP TB programas, vadovas. – Šiandien galime pasakyti, kad užmezgėme tikrą, realią partnerystę su bendru programų valdymu. Ir šis „nuosavybės jausmas“ yra kažkaip unikalus bendradarbiavimo srityje, tikras EKP TB iniciatyvos turtas“.

Įveikdamos Europos finansines krizes ir regionų sąmyšį, EKP TB programos išlieka tvirtos. Pirmasis programavimo ciklas buvo įgyvendintas gilios ekonominės krizės Europai ir jos kaimynėms laikotarpiu, tuo pat metu, kai vyko konfliktai Sirijoje, o santykiai Kryme buvo įtempti. Tačiau suinteresuotosios šalys buvo tvirtai įsipareigojusios ir bendradarbiavimas ne tik išliko, bet ir buvo pratęstas antrajam laikotarpiui – nuo 2014 iki 2020 m. Artėja trečiasis etapas ir 2021–2027 m. programavimo laikotarpio darbai jau pradėti. Nors bus priimtos naujos taisyklės, bendruomenė yra pasirengusi dar kartą imtis veiksmų.

„Kai pradėjome, mes negalėjome įsivaizduoti, kad partnerystė bus tokia lygiavertė, ir kad naudos gavėjas iš šalies partnerės galės vadovauti projektui“, – pridūrė C.Bolaños. – Ne todėl, kad jie neturėjo galimybių, o tiesiog todėl, kad Europos viešųjų lėšų valdymo reglamentai yra gana sudėtingi ir reikia su jais susipažinti. Šiandien šioje srityje padarėme didelę pažangą.“

Tiesą sakant, ne tik tai, kad Rusijos Federacija yra šalis su daugiausia naudos gavėjų (iki šiol 390), bet ir 30 proc. projektų šiuo metu vadovauja šalių partnerių organizacijos ar institucijos.

Nauji bendradarbiavimo būdai

Taigi, kokios apimties yra šie projektai? Jų finansavimo dydis svyruoja nuo 50 000 EUR iki 3 mln. EUR. Tai dažnai yra bandomosios iniciatyvos, atveriančios kelią naujam bendradar-

biavimo modeliui įvairiuose sektoriuose, pradedant aplinkos apsauga ir baigiant technologijų perdavimu MVĮ, pradedant kultūros paveldo atnaujinimu, baigiant infrastruktūros plėtra ir atviromis rinkomis bei tvaraus turizmo skatinimu.

„Mes nuoširdžiai džiaugiamės, kad EKP TB programos atsiradimas Regioninės ir miestų politikos generaliniame direktorate nuo kitų metų pradžios. Laukiame bendradarbiavimo su kaimyninėmis šalimis, kad išlaikytume stiprią atsakomybę rengdami naujos kartos programas. Mes norime pasinaudoti siūlomais supaprastinimais po 2020 m. ir sukurti stipresnius ryšius tarp INTERREG šeimos programų“, – sako Jean-Pierre Halkin, Makroregionų, tarptautinio / tarpregioninio bendradarbiavimo, IPA ir plėtros skyriaus vadovas Regioninės ir miestų politikos generaliniame direktorate. – Tuo pačiu metu, 2020 m. mes taip pat turėsime galimybę švęsti INTERREG, kaip suvienytos šeimos, trisdešimtmetį. 2020 m. neabejotinai bus bendradarbiavimo metai.“

Žinios ir priemonės jau buvo sukurtos ankstesnės kartos Europos kaimynystės ir partnerystės priemonės (EKPP) programose. Dabartinės EKP TB programos padeda tęsti ankstesnius darbus ir svariai prisideda toliau stiprinant žmonių santykius, griau- nant stereotipus ir naikinant istorinius prietarus – nes kaimynai yra svarbu! Nes bendradarbiavimas yra svarbu! ➤

DAUGIAU INFORMACIJOS

<https://tesim-enicbc.eu/>

EKP TB programos

Projektai, dėl kurių sudarytos sutartys

Vengrija, Slovakija, Rumunija ir Ukraina
www.huskroua-cbc.eu

Rumunija ir Ukraina
www.ro-ua.net

Rumunija ir Moldova
www.ro-md.net

Juodosios jūros baseinas
www.blacksea-cbc.net

Italija ir Tunisas
www.italietunisie.eu

Viduržemio jūros baseinas
www.enicbcmed.eu

„Kolarctic“
www.kolarctic.info

Karelija
www.kareliacbc.fi

Pietryčių Suomija ir Rusija
www.sefrcbc.fi

Estija ir Rusija
www.estoniarussia.eu

Latvija ir Rusija
www.latruscbc.eu

Latvija, Lietuva ir Baltarusija
www.eni-cbc.eu/llb

Lietuva ir Rusija
www.eni-cbc.eu/lr

Lenkija ir Rusija
www.plru.eu

Lenkija, Baltarusija ir Ukraina
www.pbu2020.eu

Finansuoja Europos Sąjunga

Interreg 30 metų partnerystė

particip www.tesim-enicbc.eu

2020 m. sausio mėn.

Kuriama istorijos dvasia

Ar norėtumėte pajusti meną, istoriją ir gamtą, naudodamiesi šiuolaikinėmis technologijomis, derinamomis su tradiciniais istoriniais rekonstrukcijos metodais? Jei taip, būkite pasiruošę staigmenoms Latvijos Alūksnės naujosios pilies kambarėje *Fortepiano*, pajuskite istorijos dvasią Pavlovsko parke Rusijoje arba pasirenkite praleisti naktį su šikšnosparniais Litenės dvare Latvijoje.

Naujajį *Pojūčių turą* parengė Latvijos ir Rusijos partneriai, vykdydami Latvijos ir Rusijos EKP TB lėšomis finansuotą projektą *630 Versts Full of Feelings* (liet. *Pojūčių kupini 630 varstų*). Šio projekto tikslas – suteikti galimybę turistams įgyti individualizuotos patirties, atrandant nuostabius kraštovaizdžius, dvarų parkus ir tvirtoves Latvijos ir Rusijos pasienio teritorijoje. Iš turistinių vietovių būtų galima paminėti Izborsko muziejų-rezervatą, Kraslavos ir Lūznavos dvarus, Preilių dvaro parką ir Arendolės, Varaklianų ir Litenės dvarus. Naujasis turizmo maršrutas drieksis nuo Kraslavos iki Alūksnės Latvijoje ir toliau eis iki Pavlovsko Sankt Peterburge Rusijoje.

Remdamiesi sėkmingu ankstesnio programavimo laikotarpio bendradarbiavimu, partneriai toliau kartu reklamuos šį maršrutą. Jie taip pat daug dėmesio skirs turizmo sektoriaus darbuotojų profesinių gebėjimų tobulinimui ir šiuo tikslu rengs praktinius seminarus, parodas, konferencijas bei festivalius.

Bendras 720 000 EUR programos finansavimas sustiprins istorinius ir kultūrinius pasienio teritorijos pajėgumus, o tai paskatins socialinę ir ekonominę plėtrą Vidžemės bei Latgalos regionuose Latvijoje ir Pskovo regione bei Sankt Peterburge Rusijoje.

<http://latruscbc.eu/projects/630-versts-full-of-feelings/>

INOVACIJOS IR EKONOMINĖ PLĖTRA VIDURŽEMIO JŪROS BASEINAS

Šalutiniai vyno gamybos produktai paverčiami kosmetika

Ką daryti su vynuogių atliekomis? Įgyvendinant iš ES lėšų finansuojamą projektą, stengiamasi paversti jas ištekliumi arba sudaryti sąlygas tinkamai jas panaudoti gaminant kosmetiką arba sveikatos produktus.

Viduržemio jūros regione tradiciškai auginamos vynuogės teikia daug galimybių kurti inovacijas, kuriomis dar reikia veiksmingai pasinaudoti. Apskritai vynuogių auginimo sektoriuje dirbantys žmonės daugiausia dėmesio skiria vynuogių ir vyno kokybės gerinimui, o ne svarsto, kaip būtų galima kuo geriau panaudoti vynuogių atliekas. Vis dėlto, dabar atradus naudingąsias šalutinių vyno gamybos produktų savybes, šiuo metu pagal projektą BESTMEDGRAPE atliekami moksliniai antioksidacinių, antiuždegiminių ir antineurodegeneracinių formulių tyrimai. Šį projektą pagal EKP TB Viduržemio jūros baseino programą vykdo Italija, Tunisas, Prancūzija, Libanas ir Jordanija, o jam vadovauja Italijos Sardinijos autonominis regionas.

Sumanyta iširti šalutinius vyno gamybos produktus, kaip biologiškai aktyvių junginių šaltinį, kad juos būtų galima paversti novatoriškais komerciniais farmacijos produktais. Taigi, šis projektas ne tik padidins puikaus Viduržemio jūros regiono augalo vynuogės vertę, bet ir, kuriant nonotechnologinius produktus, išplės vynuogių vertės grandinę. Tai paskatins vietos ekonomiką, sukurs daugiau užimtumo galimybių, o kartu sumažins aplinkos taršą, kurią paprastai sukelia gausios vyno gamybos atliekos. ➤

<http://www.enicbcmed.eu/projects/bestmedgrape>

Švarios upės švariai Juodajai jūrai

Ar mažinant kietųjų šiukšlių kiekį, naudojant jas pakartotinai ir perdirbant būtų galima padėti išsaugoti Juodąją jūrą? Šios Europos jūros baseinas plūduriuojančiomis šiukšlėmis užterštas labiausiai. Beveik visos šios šiukšlės – maišeliai ir buteliai, kuriuos į jūrą atplukdo didžiausios jos upės: Rionio upė Gruzijoje, Pruto upė Moldovoje ir du Juodosios jūros taršos šaltiniai iš vidaus teritorijų. Pakilus vandens lygiui, upės nuplauna visas pakrantėse, – kurios dažnai tampa nelegaliais sąvartynais, – esančias šiukšles ir plukdo jas į jūrą.

Taigi, norint sumažinti užterštumą, svarbu surinkti plastiką nuo upių pakrančių ir utilizuoti jį perdirbant. Todėl Gruzija, Moldova ir Rumunija suvienijo jėgas ir vykdydamos projektą *Švarios upės švariai Juodajai jūrai* (angl. *Waste-free rivers for a clean Black Sea*) siekia įdiegti gerą atliekų valdymo patirtį palei Juodosios jūros baseino upes gyvenančiose bendruomenėse. Pagal 2014–2020 m. EKP TB Juodosios jūros baseino programą pasinaudojus apie 1 mln. EUR suma bus kompostuojamos komunalinės žaliosios atliekos Kutaisyje (Gruzija),

pradedamos rinkti komunalinės elektros ir elektroninės įrangos atliekos (EE|A) Ungenyje ir atskiriami plastiko atliekų šaltiniai Potyje (Gruzija).

Remiantis ankstesnio projekto rezultatais, naujausiu projektu vietos bendruomenėse didinamas informuotumas apie šiuolaikinius atliekų tvarkymo metodus, įskaitant švietimo programas, švaros akcijas ir mokymo kursus.

<https://wmp.ge/wmp2/>

TARPVALSTYBINĖ INFRASTRUKTŪRA PIETRYČIŲ SUOMIJA IR RUSIJA

Geresnės jūrų transporto jungtys žmonėms ir prekėms

Didžiausias Suomijos krovininis uostas *HaminaKotka* yra svarbus transeuropinio transporto tinklo (TEN-T) mazgas Baltijos jūroje, bet jam trūksta infrastruktūros, kad galėtų suvaldyti intensyvų keleivių eismą. Kitoje pakrantėje – vos už 250 km – veikia Rusijos Sankt Peterburgo uostas, kuris susiduria su priešinga problema: jam trūksta specialios infrastruktūros, kuri tiktų didžiuliam krovinių transporto priemonių ir prekių srautui priimti. Nors šiuos du uostus skiria nedidelis atstumas, tarptautiniai keltai tarp jų reguliariai nekursuoja. Todėl žmonėms ir prekėms sunku veiksmingai judėti, o tai neigiamai veikia ekonomiką abiejose sienos pusėse.

Dabartiniu 2014–2020 m. laikotarpiu Europos Sąjunga – kartu su Rusija ir Suomija – pagal Pietryčių Suomijos ir Rusijos EKP TB programą investuoja daugiau kaip 4,5 mln. EUR į du didelius infrastruktūros projektus (*KOTKA PAX* ir *Multipass Port*), kuriais siekiama patobulinti sienos perėjimo punktus uostuose ir padidinti krovinių bei keleivių srautus tarp Rusijos ir Suomijos.

Numatoma dirbti abiejose Baltijos jūros pusėse: įsteigti naują terminalą ir pasienio kontrolės punktą, kad Suomijos pusėje būtų galima vykdyti saugias ilgai netrunkančias muitų ir pasienio kontrolės operacijas, o Rusijos pusėje įdiegti naują krovinių kontrolės infrastruktūrą ir įrangą. Tai padidins abiejų jūros uostų pajėgumus ir pritrauks naujų krovinių pervežimo įmonių, padidins turistų srautus ir padės pagerinti logistiką bei judumą Baltijos jūros baseine. ■

<https://www.haminakotka.com>

<https://portspb.ru/en>

FI Campus 2019. Žvilgsnis į 2021 m. ir toliau

2019 m. gruodžio 4–5 d. Briuselyje, Belgijoje, vyko kasmetinis pagrindinis *fi-compass* renginys.

fi-compass – tai horizontalioji konsultavimo Europos struktūrinių ir investicijų fondų (ESI fondų) finansinių priemonių klausimais platforma, kurią sukūrė Europos Komisija, bendradarbiaudama su Europos investicijų banku (EIB). Šiame *FI Campus* renginyje vyko trečiasis iš eilės ir pritraukė daugiau kaip 400 praktikų iš ESI fondų vadovaujančių institucijų, finansinių tarpininkų ir kitų su ESI fondų finansinėmis priemonėmis susijusių suinteresuotųjų subjektų.

ESI fondų finansines priemones sudaro, pavyzdžiui, paskolos, garantijos, nuosavas ir kvazinuosavas kapitalas. Remiantis pasiūlytu naujuoju Bendrųjų nuostatų reglamentu (BNR), 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu jos išliks svarbus ESI fondų išteklių įgyvendinimo mechanizmas. Pagal šių metų šūkį *Žvilgsnis į 2021 m. ir toliau FI Campus 2019* dalyviams buvo pasiūlyta įvairi programa, be kita ko:

- visa apimantys sąveikūs informaciniai kursai apie pasiūlytą naująjį BNR ir programą *InvestEU*;
- praktiniai seminarai horizontaliaisiais klausimais, susijusiais su ESI fondų finansinėmis priemonėmis, pavyzdžiui, valstybės pagalba ir auditu bei kontrole;

- atvejų tyrimų sesijos apie Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) ir Sanglaudos fondo (SF) finansines priemones įvairiuose sektoriuose, pavyzdžiui, miestų plėtros, MVĮ konkurencingumo, mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir inovacijų (MTTPI);
- paraleliai vykusios sesijos apie Europos socialinio fondo (ESF), Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo (EJRŽF) finansines priemones.

DAUGIAU INFORMACIJOS

Jei turite daugiau su Europos Komisijos pristatymais per renginį *FI Campus 2019* susijusių klausimų, susisiekiite šiuo adresu:

REGIO-B3-FINANCIAL-INSTRUMENTS@ec.europa.eu

Su renginio pristatymais galima susipažinti renginio *FI Campus 2019* puslapyje:

<https://bit.ly/2Na2V8E>

FI CAMPUS 2019 RODO TEIGIAMĄ ESI FONDŲ FINANSINIŲ PRIEMONIŲ POVEIKĮ

Vykdamt **fi-compass** kampaniją **Showcase 2019**, skelbiamos su ESI fondų finansinėmis priemonėmis ir remiamais projektais susijusios istorijos iš visos ES. Pagrindinis 2019 m. vasaros pradžioje pradėtos kampanijos tikslas yra pademonstruoti teigiamą ESI fondų finansinių priemonių poveikį vietoje. Į galutinį sąrašą patekusios kampanijai *Showcase* pateiktos istorijos buvo pademonstruotos per renginį *FI Campus 2019*. Jo metu *FI Campus* dalyviai galėjo balsuoti už labiausiai jiems patikusias istorijas, kurioms būtų galima įteikti 2019 m. *fi-compass* kampanijos *Showcase* apdovanojimą.

„FI Campus 2019“ dalyviai tyrinėja fi-compass kampanijos „Showcase 2019“ parodą

Trys FI Campus 2019 nugalėjusios istorijos

Slovakijos įmonės naudojami investicijų pranašumais

Pasinaudojusios iš Europos struktūrinių ir investicijų fondų (ESI fondų) bendrai finansuotomis investicijomis į nuosavą kapitalą, keturios pirmaujančios Slovakijos įmonės išplėtė savo paslaugas ir sukūrė naujų produktų.

- *Boataround* – tai valčių nuomos ir pasiplaukiojimų jachtomis užsakymo svetainė. Pasinaudojusi mokymo, rinkodaros ir produktų kūrimo investicijomis, dabar ši įmonė yra įdarbinusi daugiau kaip 30 žmonių ir siūlo klientų aptarnavimą visą parą.
- *GA Drilling* sukūrė naują plazmos technologiją, kuri palengvino, pagreitino ir atpigino gręžimą.
- KOOR – tai energetikos paslaugų įmonė, kuri aplinkai palankiais metodais didina energijos vartojimo efektyvumą pastatuose.
- *GreenWay* eksploatuoja daugiau kaip 250 elektromobilių įkrovimo stočių. Pasinaudojusi investicijomis ir Europos investicijų banko (EIB) paskola, ji planuoja įrengti 800 stočių.
- <https://bit.ly/2uxenF2>

Bulgarijos sostinėje pristatomos pramogos ir žaidimai

Bulgarijoje vykdant tris tarpusavyje susietus miestų plėtros projektus, šalies sostinėje Sofijoje atgaivintas 10 ha žemės plotas. Vietos gyventojai ir turistai plūsta į naujajį sporto ir pramogų centrą, kuris yra puikus pavyzdys, kaip naudojantis miestų plėtros fondais galima taikyti integruotą požiūrį.

Sporto kompleksas ir jį supantis Vazraždanės parkas gavo Bendros Europos paramos tvarioms investicijoms į miestų teritorijas (angl. JESSICA) paskolų. Buvo įrengtos krepšinio, futbolo ir tinklinio aikštelės. ESI fondų finansinėmis priemonėmis taip pat buvo finansuota parko plėtra, įskaitant penkių lauko baseinų ir vieno uždaro baseino statybą. Šie baseinai naudoja natūralų šiltą mineralinį vandenį ir yra pritaikyti neįgaliesiems.

- <https://bit.ly/37Mgpzo>

Svarbus atkurtos skerdyklos vaidmuo atgaivinant Ščecino kvartalą

XIX a. Lenkijos skerdykla pertvarkyta į Ščecino miesto verslo ir kultūros centrą *Senoji skerdykla*. Buvo atkurtos originalios pastato ypatybės, o naudojantis EIB paskola buvo modernizuota infrastruktūra. Projektas paskatino tolesnį aplinkinės vietovės atkūrimą.

Ilgus metus buvusioje apleistoje pramoninėje teritorijoje stovinčiame pastate dabar veikia restoranas, knygynas ir įmonės, įskaitant tarptautinės logistikos įmonės biurą. Šią šiuolaikišką kultūros infrastruktūrą sudaro, be kita ko, vaikų žaidimo aikštelė, galerijų erdvė ir visapusiškai įrengtos posėdžių salės, kurias galima išsinuomoti.

- <https://bit.ly/2FwuFQy>

Jonathan Denness – Europos Komisijos Regioninės ir miestų politikos generalinio direktorato Finansinių priemonių ir tarptautinių finansų įstaigų ryšių skyriaus vadovas

Kokį įspūdį Jums paliko FI Campus 2019?

Gausus *FI Campus 2019* dalyvių skaičius dar kartą parodė didelį susidomėjimą ESI fondų finansinėmis priemonėmis ir suinteresuotųjų subjektų norą daugiau sužinoti šia tema. Tai įrodė, kad *FI Campus* tikrai yra vienas iš svarbiausių metų renginių ir kad Europos Komisijos bei Europos investicijų banko partnerystė įgyvendinant *fi-compass* yra labai stipri. *fi-compass* padeda vadovaujančiosioms institucijoms ir nacionaliniams skatinamojo finansavimo bankams ir įstaigoms (NSFB) įgyvendinti ESI fondų finansines priemones vietoje.

Ko labiausiai tikėjotės per šių metų renginį?

Per šių metų *FI Campus* pirmiausia norėjome paaiškinti pasiūlytą naująją 2021–2027 m. programavimo laikotarpio reguliavimo sistemą ir naujas galimybes įgyvendinti ESI fondų finansines priemones. Todėl keli suinteresuotieji subjektai išsamiai pristatė pasiūlytą naująjį BNR ir programą *InvestEU*. Be to, Europos Komisijos ekspertai paaiškino pagrindinius horizontaliuosius su ESI fondų finansinėmis priemonėmis susijusius klausimus, pavyzdžiui, valstybės pagalbos ir audito bei kontrolės. Galiausiai svarbi šių metų renginio dalis taip pat buvo *fi-compass* kampanija *Showcase 2019*, per kurią buvo pristatytos istorijos, turėjusios teigiamos įtakos ESI fondų finansinėms priemonėms vykdamant naujus projektus.

Šių metų FI Campus tema buvo Žvilgsnis į 2021 m. ir toliau. Ką manote apie ESI fondų finansinių priemonių ateitį?

Manau, kad mūsų laukia labai šviesi ateitis. Naujajame savo pasiūlyme dėl reguliavimo sistemos labai supaprastinome taisykles ir suteikėme daugiau galimybių kūrybiškai naudotis ESI fondų finansinėmis priemonėmis. Kaip pavyzdį norėčiau paminėti supaprastintas taisykles dėl dotacijų ir finansinių priemonių derinimo: dabar jas taip pat galima derinti imantis to paties veiksmo. Be to, įtraukėme galimybę kai kuriuos Sanglaudos politikos išteklius skirti valstybių narių programos *InvestEU* skyriui. Tai didelės naujos galimybės, padėsiančios vykdyti projektus vietoje. Apskritai į ateitį žvelgiu labai optimistiškai ir tikiuosi, kad 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu padaugės finansinių priemonių tiek pagal pasidalijamojo valdymo programas, tiek pagal programą *InvestEU*. ■

Portugalija pereina prie novatoriškesnės tvarios ekonomikos

Stabilų Portugalijos ekonomikos atsigavimą po 2010–2014 m. skolų krizės skatino ES parama, struktūrinės reformos ir klestinti turizmo pramonė. ES investicijos remia pagrindines pastangas, pavyzdžiui, inovacijų skatinimą ir darnų vystymąsi, ir taip siekia paskatinti ilgalaikį klestėjimą.

Pietvakarių Europoje Iberijos pusiasalyje įsikūrusi Portugalija užima 92 226 km² plotą, kuriame gyvena 10,3 mln. žmonių. Šiaurėje ir rytuose ji ribojasi su Ispanija, o vakaruose ir pietuose puikuoja puikio grožio Atlanto vandenyno pakrante.

Į jos teritoriją taip pat įeina Madeira – Afrikos šiaurės vakaruose plytintis salynas, ir Azorai – Atlanto vandenyno viduryje išsidėsčiusi salų grandinė.

1986 m. ES valstybe nare tapusi Portugalija 2010–2014 m. išgyveno didelę skolų krizę. Atsigauti nuo 2011–2013 m. nuosmukio šaliai padėjo Europos Sąjungos ir Tarptautinio valiutos fondo skirtas 78 mlrd. EUR paramos paketas.

Dabar Portugalijos ekonomika jau yra atsigavusi: 2017 m. buvo užregistruotas 3,5 % BVP augimas – didžiausias nuo 2000 m. – o 2018 m. jis siekė 2,4%.

2018 m. svarbiausi Portugalijos ekonomikos sektoriai buvo šie: didmeninė ir mažmeninė prekyba, transportas, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugos (24,9%); viešojo administravimo, gynybos, sveikatos priežiūros bei socialinių paslaugų veikla (19,1%) ir pramonė (18,5%).

Atsigauti šalies ekonomikai padeda intensyvus eksportas ir klestintis turizmo pramonės sektorius, kuriame pastaruosius aštuonerius metus užsienio lankytojų skaičius kasmet vis didėjo.

Ekonomikos plėtra paskatino sukurti daug naujų darbo vietų, todėl, remiantis Europos Komisijos *Šalies ataskaita. Portugalija 2019*, 2018 m. paskutinįjį ketvirtį nedarbo lygį pavyko sumažinti iki mažiau nei 7%, kuris yra daug mažesnis už euro zonos vidurkį ir siekia ikikrizinį lygį. Be to, kaip rašoma šioje ataskaitoje, Portugalija toliau mažina savo makroekonominį disbalansą, o viešieji finansai toliau gerėja.

Vis dėlto problemų dar yra. Komisija pažymėjo, kad didelių investicijų paskatintas ekonomikos augimas pirmąjį 2019 m. pusmetį viršijo lūkesčius, bet prognozuoja, kad jis turėtų sumažėti ir 2019 m. tikriausiai sieks 2%, o 2020 m. ir 2021 m. – 1,7%.

Ataskaitoje teigiama, kad viešojo ir privačiojo sektorių skola – taip pat išorės skola – vis dar gerokai viršija nustatytas lyginamąsias vertes. Be to, ilgalaikį Portugalijos tvaraus augimo potencialą sustiprintų didesnės viešosios ir privačiosios investicijos į inovacijas, efektyvų išteklių naudojimą, darbuotojų mokymą, infrastruktūrą ir modernią užimtumo politiką.

Šalies ataskaitoje nurodyta, kad investuoti ir didinti našumą trukdo darbuotojų gebėjimų stoka – ypač skaitmeninėje srityje –, o pajamų nelygė ir dirbančių žmonių skurdo lygis viršija ES vidurkį. Komisija taip pat pažymi, kad dėl nepakankamų laivybos ir geležinkelių infrastruktūros ryšių eksporto įmonėms sunku pasinaudoti ES bendrosios rinkos pranašumais.

Fondai skatina inovacijas

Šiomis aplinkybėmis įveikiant pagrindines struktūrines augimo ir užimtumo kliūtis svarbų vaidmenį atlieka Europos struktūriniai ir investicijų fondai (ESI fondai).

Investuojama keturiose teminėse srityse: konkurencingumo ir tarptautinimo; žmogiškojo kapitalo; socialinės įtraukties ir užimtumo; tvarumo ir efektyvaus išteklių naudojimo.

Taip stengiamasi padidinti konkurencingumą skatinant pardavimui skirtų prekių gamybą ir paslaugų kūrimą, užimtumą – ypač jaunimo –, plečiant darbuotojų kvalifikaciją ir ugdant jų gebėjimus, mažinant skurdą, modernizuojant viešąjį administravimą ir skatinant energijos vartojimo efektyvumą.

Ypač svarbu pabrėžti ESI fondų poveikį skatinant inovacijas, nes jos labai svarbios įveikiant Portugalijoje ne tik konkurencingumo, bet ir tvarumo kliūtis.

Dabartiniu 2014–2020 m. laikotarpiu 57% visų sanglaudos lėšų, perprogramuotų siekiant palengvinti derinimą su Europos semestru, – kuris užtikrina ekonomikos politikos derinimo visoje ES sistemoje, – skirta konkurencingumui ir darniam vystymuisi (atitinkamai 38% ir 19%).

Iki 2019 m. rugsėjo mėn. pabaigos jomis buvo paremta daugiau kaip 3 000 mokslinių tyrimų, technologinės plėtros bei žinių perdavimo projektų ir padėta išvengti daugiau kaip

97 000 anglies dioksido ekvivalento tonų, todėl sumažėjo apskaičiuotasis metinis išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis.

Daug dėmesio tvarumui

Dabar rengiamasi 2021–2027 m. programavimo laikotarpiui, siekiant įveikti likusius Portugalijos patiriamus sunkumus ir numatyti tuos, kurie bus itin svarbūs ateinančią dešimtmetį, t. y. susijusius su klimato kaita ir energetikos pertvarka, skaitmeninimu, globalizacija ir demografiniu tvarumu dėl senėjančios Portugalijos visuomenės. Taip pat tikimasi daug dėmesio skirti vidaus sanglaudos skatinimui ir visų teritorijų dalyvavimui vystymosi procese.

Todėl 2021–2027 m. programavimo laikotarpis bus grindžiamas pagrindiniu tikslu: užtikrinti Portugalijos konvergenciją su ES vidurkiu. To bus siekiama naudojantis Europos lygmeniu esamos ekonomikos politikos koordinavimo mechanizmais, remiantis Portugalijos 2030 m. strategija, kuri įgyvendinama pagal keturias darbotvarkes.

Pirmoji su žmonėmis susijusi darbotvarkė įgyvendinama atsižvelgiant į demografinius sunkumus ir pirmiausia bus skirta įtraukties didinimui ir nelygybės mažinimui. Antroje daugiausia dėmesio skiriama inovacijoms ir kvalifikacijai, kaip vystymąsi skatinantiems veiksniams. Pagal trečiąją darbotvarkę siekiama skatinti išorės atžvilgiu konkurencingą ir viduje darnią šalį, o pagal ketvirtąją – užtikrinti tvarumą ir pakartotinį gamtos išteklių naudojimą. ➤

Konkurencingumas skatina tvarumą

Panorama paprašė programos COMPETE 2020 valdybos pirmininko Jaime Andrez išsamiau papasakoti apie šios programos poveikį dabartiniams ir būsimiems Portugalijos politikos prioritetams.

Šiuo programavimo laikotarpiu „COMPETE 2020“ yra didžiausia Portugalijoje programa, apimanti tris fondus (ERPF, ESF ir SF). Kaip manote, kokių reikšmingiausių rezultatų šios konkurencingumą palaikančios priemonės pasiekė šalies ekonominėje ir socialinėje struktūroje?

Konkurencingumo ir internacionalizacijos teminė veiksmų programa („COMPETE 2020“) yra Portugalijos 2020 m. konkurencingumo ir internacionalizacijos teminio prioriteto (2014–2020 m.), kurį 2014 m. gruodžio 16 d. patvirtino Europos Komisija, dalis. „COMPETE 2020“ biudžetas yra 6,2 mlrd. EUR, iš kurių 4,4 mlrd. EUR finansuojama iš ERPF, ESF ir Sanglaudos fondo, o likę 1,8 mlrd. EUR yra nacionalinės lėšos.

Per šešerius veiklos metus „COMPETE 2020“ jau yra gavusi 11 169 paraiškias ir parėmusi 6 327 projektus, kurių paskata yra maždaug 2 mlrd. EUR iš maždaug 8 mlrd. EUR kriterijus atitinkančių investicijų.

Pagrindinė „COMPETE 2020“ varomoji jėga yra įmonių skatinimo sistemos, ypač skirtos novatoriškoms ir produktyvioms MVĮ investicijoms. Jos indėlis taip pat buvo reikšmingas skatinant verslo mokslinius tyrimus ir plėtrą bei verslo tyrimų ir inovacijų sistemos organizacijų bendradarbiavimą, skatinant žinių perdavimą ir pakartotinį naudojimą.

Ekonomikos augimo konsolidavimas ir darbo vietų kūrimas yra pagrindiniai Portugalijos ekonomikos iššūkiai ir iš esmės priklauso nuo nacionalinių įmonių konkurencingumo ir inovacijų didinimo.

Tyrimas „Avaliação do Impacto dos Fundos Europeus Estruturais e de Investimento no Desempenho das Empresas“ („Europos struktūrinių ir investicinių fondų įtakos veiklos rezultatams vertinimas“), kuris buvo viena iš Portugalijos 2020 m. vertinimo plano dalių, parodo paskatų sistemų veiksmingumą ankstesniu programavimo laikotarpiu. Be to, tai rodo jų indėlį į teigiamus įmonių, kurios remiamos tokiose srityse kaip investicijos,

„Šiandien konkurencingumo sąvoka vis labiau artėja prie tvarumo.“

žmogiškųjų išteklių kvalifikacija, inovacijos, internacionalizacija ir verslo konkurencingumas, pokyčius.

Jame taip pat pabrėžiami šie „COMPETE 2020“ rezultatai: didesnės investicijos į verslo MTTP; projektų, pateiktų reaguojant į dabartinius visuomenės iššūkius, skaičius, visų pirma kovos su klimatu srityje; viešųjų paslaugų prieinamumas piliečiams ir įmonėms internetu. Taip pat galima numatyti verslo projektų poveikį sukuriant 41 000 darbo vietų, padidinant bendrąją pridėtinę vertę 77%, padidinant verslo apyvartą 55%, padidinant tarptautinę apyvartą 72%. Šie skaičiai aiškiai rodo didesnį produkto vertės intensyvumą, padidėjusį eksporto intensyvumą ir didesnį darbo našumą.

Kokios strateginės sritys jau buvo nustatytos kaip būsimi „COMPETE 2020“ prioritetai?

Dabartiniai prioritetai ir strateginės sritys atitinka prioritetus ir strategines sritis, kurie bus ateityje, ir prireikus, kuriems bus

taikoma skaitmeninė transformacija bei galimybės ir iššūkiai, kuriuos skaitmeninimas suteikia nacionalinei ekonomikai. Remiami projektai, kuriuose dalyvauja įmonės, centrinės valdžios agentūros ir kitos susijusios organizacijos, tokios kaip verslo asociacijos, atitinka inovacijų reikalavimus, kurie yra šio strateginio projekto požymis.

Kaip jau minėjau, visuomenės iššūkiai, ypač kovos su klimatu srityje, taip pat yra „COMPETE 2020“ politikos priemonių prioritetas.

Nors aplinkosaugos problemos ir kelias į darnų vystymąsi yra pagrindiniai iššūkiai žmonijai, jie įmonėms taip pat suteikia puikią galimybę, kuri šioje srityje gali atlikti svarbų vaidmenį. Šimtmečius atrodė, kad ekonomikos augimas priklausė nuo gamtos išteklių naudojimo, tarsi jie būtų neišsemiami. Tačiau tai lėmė išteklių krizę ir aukštesnes kainas. Jei neišspręsimė šios problemos, ypač įgyvendindami „COMPETE 2020“ projektus, vidutinės trukmės laikotarpiu tapsime

pasaulio ir jo ekosistemų nykimo liudininkais. Negalima leisti, kad tai įvyktų: be subalansuoto išteklių naudojimo neturi būti ir ekonomikos augimo bei konkurencingumo.

Šiandien konkurencingumo samprata vis artėja prie tvarumo. Tai apima daugybę kitų sąvokų, tokių kaip žiediškuumas, tvarumas ar gyvybingumas, skaitmeninimas, kvalifikuotas ir tinkamai apmokamas darbas bei visuomenės pasitenkinimas prekėmis ir paslaugomis, kurių kiekį, kainą ir kokybę lemia vartotojų paklausa.

Būti konkurencingam reiškia būti tvariam, o būti tvariam reiškia būti konkurencingam! ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

<https://www.compete2020.gov.pt/>

POSEUR teikia pirmenybę tvarumui ir klimato pokyčiams

POSEUR vadovaujančiosios institucijos prezidentė Helena Pinheiro de Azevedo žurnalui *Panorama* pasakoja, kaip Portugalija kovoja su tvarumo ir klimato kaitos iššūkiais.

Kaip tvarumo ir klimato darbotvarkė įgyvendinama pagal Tvarumo ir efektyvaus išteklių naudojimo veiksmų programą (POSEUR) ir ko tikimasi pasiekti iki 2023 m.?

Remdama Sanglaudos fondą, POSEUR užtikrina platų intervencijų spektrą tvarumo ir klimato srityse, įskaitant labai svarbų indėlį siekiant šių teminių tikslų (TT): 4 TT – remti perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos visuose sektoriuose; 5 TT – skatinti prisitaikymą prie klimato pokyčių ir rizikos prevenciją bei valdymą; ir 6 TT – išsaugoti ir apsaugoti aplinką bei skatinti efektyvų išteklių naudojimą.

Kalbant apie tai, ko tikimasi pasiekti 2023 m. įgyvendinant įvairius investavimo prioritetus, svarbu pabrėžti labai didelį indėlį į klimato kaitos švelninimą įgyvendinant įvairias priemones, kurios prisideda prie CO₂ ir kitų šiltnamio efekta sukeliančių dujų išmetimo. 2023 m. tikslu siekiama, kad metinis CO₂ ekvivalentas būtų sumažintas 124 000 tonų. To bus pasiekta teikiant investicinę

paramą energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių pajėgumams stiprinti, energijos vartojimo efektyvumui didinti centrinės viešosios administracijos pastatuose, ir tvaresniam judumui mieste, mažinant iškastinio kuro sąnaudas ir didinant ekologiško viešojo transporto naudojimą, tuo pačiu sumažinant individualių motorinių transporto priemonių skaičių.

Taip pat reikėtų paminėti paramą iš Prisisitaikymo prie klimato kaitos (PPKK) programos ir rizikos, daugiausia susijusios su klimatu, prevenciją ir valdymą. Tikslas yra išplėsti PPKK planus visoje šalies teritorijoje, įgyvendinti prisitaikymo priemones ir didinti gyventojų informuotumą, taip pat atitinkamai investuoti į pakrančių apsaugą ir užkirsti kelią rizikai, kuri labiausiai kelia grėsmę teritorijai, ypač miško gaisrams ir potvyniams. Tikimasi, kad iki projekto pabaigos intervencija apims 75 kilometrus nuo pakrantės žmonių ir prekių apsaugai, ir pasieks 80 % šalies gyventojų, kuriems bus naudinga apsauga nuo miško gaisrų.

„Naudojantis Sanglaudos fondo parama, pagal programą POSEUR užtikrinami įvairūs tvarumo ir klimato sričių veiksmi.“

Galiausiai taip pat verta paminėti POSEUR paramą aplinkos apsaugai ir išteklių naudojimo efektyvumo skatinimui. Tai apima investicijas į įvairias sritis, kuriomis siekiama prisidėti prie žiedinės ekonomikos didinant komunalinių atliekų perdirbimo pajėgumus (+230 000 tonų per metus), gerinant vandens tiekimo kokybę ir tvarumą (1,8 mln. žmonių pagerintas vandens tiekimas) ir nuotekų kanalizacijos sistemas (1,6 mln. žmonių pagerintos sanitarinės sistemos). Šiomis priemonėmis taip pat siekiama pagerinti aplinkos kokybę ir išsaugoti gamtos išteklius, taip pat apsaugoti biologinę įvairovę ir ekosistemas, kurioms grėsmę kelia klimato pokyčiai.

Kokie yra Portugalijos ateities prioritetai šiose srityse?

Tvarumas ir klimatas yra pagrindiniai dabartiniai ir būsimi nacionaliniai prioritetai, kaip nurodyta 2030 m. Nacionaliniame energetikos ir klimato plane ir 2050 m. Anglies dioksido poveikio neutralumo veiksmų gairėse. Šiuose strateginiuose nacionaliniuose dokumentuose, kurie buvo patvirtinti

2019 m., apibrėžiamas integruotas veiksmų planas, kurio pagrindinis strateginis tikslas – iki 2050 m. Portugalijoje užtikrinti anglies dioksido poveikio neutralumą. Tai, be kita ko, apima priemones, kuriomis siekiama dekarbonizuoti elektros energijos gamybą, didinti energijos vartojimo efektyvumą visuose ekonomikos sektoriuose, decentralizuoti energijos gamybą, sumažinti gyvenamojo ir viešojo sektoriaus priklausomybę nuo iškastinio kuro ir, galiausiai, dekarbonizuoti judumą ir skatinti viešąjį transportą.

Taip pat reikia imtis skubių veiksmų kovojant su klimato kaita ir jos padariniais, įskaitant atsparumo stiprinimą ir gebėjimą prisitaikyti prie su klimatu susijusios rizikos ir nelaimių, klimato kaitos priemonės integruojant į nacionalinę politiką, strategijas ir planavimą, gerinti švietimą, didinti informuotumą ir žmonių bei institucijų gebėjimus švelninant klimato kaitą, prisitaikant prie jos, mažinant poveikį ir teikiant išankstinio perspėjimo priemones.

Siekdama finansuoti Portugalijos sanglaudos politiką 2021–2027 m., Europos Komisija antrame strateginiame tikslu taip pat nustato paramos tvarumui ir klimatui tęstinumą ir gilinimą. Tuo siekiama bendro tikslo – prisidėti prie ekologiškesnės ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų Europos ir pereiti prie švarios ir teisingos energijos, žaliųjų ir mėlynųjų investicijų, žiedinės ekonomikos, taip pat prisitaikymo prie pokyčių ir rizikos prevencijos. ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

<https://poseur.portugal2020.pt/en/>

FARO OLJAUNO NUOTEKŲ VALYMO ĮRENGINYS IR OLJAUNO PERKĖLIMO SISTEMA

Vykdam šį projektą, regione bus kuriama nauja sanitarijos infrastruktūra, padėsianti spręsti dideles aplinkos problemas ir pagerinti vietos gyventojų gyvenimo kokybę bei sveikatą. Pagal 1991 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvą 91/271/EEB (dėl miesto nuotekų valymo) Sanglaudos fondas skirs iš viso 18,5 mln. EUR visų 21,8 mln. EUR investicijų.

Projektu siekiama atnaujinti pagrindinę Algarvės regiono sanitarijos sistemą, kad būtų galima sudaryti reikiamas sąlygas vandens kokybei ir esamų vandens išteklių būklei gerinti. Be to, šie darbai padės apsaugoti biologinę Ria Formozos gamtos parko įvairovę ir taip paskatins labai nuo turizmo priklausomą regiono ekonomiką. Tai taip pat bus naudinga gerinant jo paplūdimių bei maudyklų vandens kokybę ir regioninius produktus, pvz., jūros gėrybes iš Ria Formozos.

Vykdam darbus statomas miesto nuotekų valymo įrenginys, kuriame taikomi moderniausi biologinio valymo metodai. Pasibaigus investicijų etapui, dabar vyksta projekto išbandymo ir eksploataavimo pradžios etapas.

KALJETOS HIDROELEKTRINĖS PLĖTRA

Madeiras salos elektros tinklas yra izoliuotas ir nedidelis, o kai kurios atsinaujinančiosios energijos, kuri yra pagaminama mažesnės paklausos valandomis, ypač naktį, negalima eksportuoti arba kaupti, todėl ji nueina veltui.

Vykdam Kaljetos hidroelektrinės plėtros projektą, siekiama ne tik padidinti hidroenergijos gamybą naujojoje elektrinėje, bet ir sukurti elektros energijos kaupimo infrastruktūrą. Sistema apima elektros energijos gamybą ir vandens surinkimą, saugojimą bei siurbimą. Siekiama padidinti rezervų pajėgumus ir naudoti iš nereguliarių atsinaujinančiųjų išteklių gaunamą (pvz., vėjo ir saulės) energiją. Tai padės

sumažinti energijos gamybą iš iškastinio kuro, padidins elektros sistemos stabilumą, o kartu ir salos elektros energijos tiekimo patikimumą.

Šis projektas ne tik padidins regiono atsinaujinančiosios energijos gamybos pajėgumus, bet ir padės sumažinti Madeiros priklausomybę nuo iškastinio kuro ir iki 2020 m. sumažinti išmetamą CO₂ kiekį, kaip numatyta pagal nacionalinius ir ES tikslus.

Tai didelės apimties projektas, remiamas 45 mln. EUR investicijomis iš Sanglaudos fondo. Darbai jau pasistūmėjo ir eksploatacija turėtų prasidėti 2020 m. pradžioje.

KOIMBROS TILTO-UŽTVANKOS REZERVUARO DUGNO GILINIMAS IR DEŠINIOJO MONDEGO UPĖS KRANTO STABILIZAVIMAS TARP SANTA KLAROS TILTO IR KOIMBROS TILTO-UŽTVANKOS

Klimato kaita labai pakeitė metinį Portugalijos kritulių ciklą, todėl dabar jam būdingi sausrų laikotarpiai ir gausūs lietūs, įskaitant dideles liūtis.

Koimbros miestas cikliškai kenčia nuo Mondego upės potvynių; itin smarkiai jis nukentėjo nuo 2016 m. sausio ir vasario mėn. įvykusių potvynių. Per šį laikotarpį upės vanduo pakilo kaip niekad aukštai, sukeldamas pavojų gyventojų saugai ir grėsmę viešajam bei privačiajam turtui, ypač miesto istoriniam paveldui.

Remiantis Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2007/60/EB (dėl potvynių rizikos įvertinimo ir valdymo) ir Europos vandens informacinėje sistemoje WISE nustačius 22 kritines potvynių teritorijas, buvo baigti rengti Rizikos ir potvynių valdymo planai, kuriuose nustatytos įgyvendintinos su potvyniais susijusios struktūrinės priemonės.

Viena iš tokių Mondego upei skirtų priemonių susijusi su Koimbros tilto-užtvankos rezervuaro dugno gilinimu. Todėl buvo patvirtintas finansavimas Koimbros tilto-užtvankos rezervuarui: 10,1 mln. EUR iš numatytų visų 12 mln. EUR investicijų bus skiriama iš Sanglaudos fondo.

Šiuo projektu siekiama pagerinti hidrodinamines nuotėkio sąlygas ir sudaryti didesnę vandens stovymę Mondego upėje. Tai labai padės Koimbros mieste ir aplinkiniame regione išvengti potvynių arba juos sumažinti. Darbai turėtų būti užbaigti iki 2020 m. pabaigos.

GREEN URBAN LIVING

Naudojantis programos COMPETE 2020 parama, pagal projektą *Green Urban Living* iš pūstosios kamštienos aglomerato imta kurti naujas žaliųjų stogų ir fasadų sistemas. Taip siekiama padidinti tvarumą, išsaugoti išteklius, padidinti pastatų energijos vartojimo efektyvumą ir sumažinti kai kurį klimato kaitos poveikį miestų teritorijose.

Į mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros paskatų sistemą įtrauktas bendrai finansuotas projektas gavo apie 412 000 EUR investiciją; ERPF jam skyrė apie 260 000 EUR. Projekto vadovas Carlos Oliveira e Silva pabrėžė, kad įnašas iš programos COMPETE 2020 buvo labai svarbus, nes užtikrino būtinus išteklius moksliniams tyrimams, laboratoriniams bandymams, įrangai ir bandymams su prototipais realiomis sąlygomis, todėl buvo galima sėkmingai užbaigti projektą.

NANOCLEANLEATHER

Pagal projektą *Nanocleanleather* naudojant nanostruktūrinius priedus imta kurti automobilių sektoriui (ypač sėdynių dangai, vairams, prietaisų skydams ir durų dangai) skirtą odą, kuri nesitepa (yra atspari nešvarumams ir lengvai valosi) ir pasižymi savaiminio valymosi savybėmis (nešvarumai ant odos paviršiaus skaidosi vykstant fotokatalizei).

Vienas iš projekto tikslų buvo atsižvelgti į tai, kad rauginimo pramonė labai reikėjo užtikrinti geresnes odos valymo savybes, didesnę efektyvumą ir patvarumą, bet išlaikyti natūralią odos išvaizdą. Be to, kartu su rėmėju *Couro Azul* (liet. *Mėlynoji oda*) projekto grupė

stengėsi aprūpinti geležinkelių ir aviacijos sektorius, kuriuose šios savybės dar svarbesnės, nes juose reikia valyti dažniau ir greičiau nei šiuo metu automobilių pramonės sektoriuje.

Projektas *NanoCleanLeather* buvo bendrai finansuojamas programos COMPETE 2020 lėšomis pagal mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros paskatų sistemą bendro skatinimo srityje. 330 000 EUR iš maždaug 459 000 EUR investicijų sudarė ERPF parama.

<https://bit.ly/2FAc5XO>

AORP. PORTUGUESE JEWELLERY NEWBORN

Pagrindinis šio projekto tikslas buvo sustiprinti Portugalijos juvelyrikos gaminių eksporto potencialą ir padidinti jų matomumą pasaulio rinkoje.

Portugalijos juvelyrikos ir laikrodininkystės asociacija AORP sukūrė prekių ženklą *Portuguese Jewellery Newborn*, siekdama paskatinti naujus talentingus šalies juvelyrikos gaminių kūrėjus. Sumanyta iš naujo atrasti tradicinį sektorių ir šiuo tikslu sukurti unikalų reklaminių prekių ženklą, simbolizuojantį kūrybiškumą ir naujų šalies dizainerių darbą.

Pasinaudojus suteiktomis galimybėmis, Portugalijoje sukurta patrauklių juvelyrikos dirbinių, o nauji kūrėjai (*Newborn*) ir tradicinės įmonės sukūrė novatoriškų verslo modelių ir nustatė tinkamus kanalus, kuriais naudojantis sektorių galima perkelti į kitą lygmenį.

Naudojantis bendru finansavimu pagal Kolektyvinių iniciatyvų rėmimo sistemą tarptautinimo srityje, investicijos į šį projektą sudarė apie 556 000 EUR, iš kurių apie 473 000 EUR finansavo ERPF.

<https://bit.ly/2QFoCzP>

R4TEXTILES

Pagal projektą *R4Textiles*, kurį vykdant buvo sukurtas audinių prekių ženklas *Tenowa*, daugiausia dėmesio skirta mokslinių tyrimų strategijai, pagal kurią imta taikyti tvarią poveikio aplinkai mažinimo politiką.

Atsižvelgdama į dabartinį informuotumo aplinkos klausimais didinimą, viena iš seniausių Portugalijos tekstilės įmonių *Riopele-Têxteis SA*, siekdama mažinti poveikį aplinkai, įsipareigojo taikyti mokslinių tyrimų strategiją ir tvarią politiką. Šis projektas buvo grindžiamas tekstilės, žemės ūkio atliekų ir kitų geografiškai artimo žemės ūkio maisto produktų perdirbimo pramonės sektoriaus šalutinių produktų grąžinamuoju perdirbimu ir pakartotiniu naudojimu.

Į prekių ženklą *Rebirth of Textiles* įtrauktu prekių ženklu *Tenowa* pažymėti visi pagal šį projektą įmonės *Riopele* pagaminti gaminiai. Žiedinės ekonomikos srities projektas *R4Textiles* buvo bendrai finansuojamas programos COMPETE 2020 lėšomis pagal Mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros (MTTP) paskatų sistemą ir atitiko kriterijus skirti maždaug 978 000 EUR investicijų, iš kurių 602 000 EUR skyrė ERPF.

<https://bit.ly/3020fiC>

„Savais žodžiais“ – tai žurnalo *Panorama* skiltis, kurioje vietos, regioninio, nacionalinio ir Europos lygmenų suinteresuotieji subjektai dalijasi savo planais 2014–2020 m. laikotarpiui ir išsako savo nuomonę apie itin svarbias

sanglaudos politikos po 2020 m. diskusijas. *Panorama* laukia atsiliepimų Jūsų gimtąja kalba. Juos galėsime skelbti būsimuose numeriuose. Susisiekite su mumis adresu **regio-panorama@ec.europa.eu** dėl tolesnės informacijos apie Jūsų atsiliepimo pateikimo terminus ir rekomendacijas.

Žiedinė ekonomika Lisabonos ir Tacho slėnio regionui

2015 m. Europos Sąjunga patvirtino priemonių rinkinį, kuriuo siekiama vienu metu padėti kiekvienai valstybei narei pereiti prie žiedinės ekonomikos ir paskatinti konkurencingumą pasaulyje, tvarų ekonomikos augimą bei naujų darbo vietų kūrimą.

Teresa Almeida
Pirmininkė. Regioninė plėtra, žiedinė ekonomika, inovacijos, konkurencingumas ir bendradarbiavimas

Šiuo atžvilgiu Portugalija 2018 m. pradėjo įgyvendinti savo Žiedinės ekonomikos veiksmų planą (port. PAEC), kurį sudaro keli veiksmi, pagal kuriuos rengiamos žiedinės ekonomikos darbotvarkės. Šias darbotvarkes rengia kiekviena iš penkių regioninių koordinavimo ir plėtros komisijų.

Regioninėje Lisabonos ir Tacho slėnio regiono žiedinės ekonomikos darbotvarkėje (port. AREC-RLVT), kurią parengė šio regiono Regioninė koordinavimo ir plėtros komisija, pristatyta strategija yra grindžiama vidaus, sektorių ir regionų metabolizmo tyrimais, nurodžiusiais alternatyvas, sprendimus ir prioritetus.

AREC-RLVT buvo strateginė apibrėžties priemonė, kurios tikslas buvo įtraukti žiedinės ekonomikos principus į regiono verslo ir gamybos aplinką, miestų ir jų centrų veikimą ir regioninės plėtros skatinimą. Ji buvo išeities taškas sklaidos ir skatinimo procesams, laikantis PAEC programos struktūros. Per šį procesą buvo sukurtas naujas srautais

grindžiamas teritorinės diagnostikos metodas ir padėta rengti kitą Bendrijos paramos sistemą.

Įtraukdama žiedinę ekonomiką į rengiamą viešąją politiką, Lisabonos ir Tacho slėnio regioninė koordinavimo ir plėtros komisija (port. CCDR LVT) siekia užtikrinti, kad būtų atsisakyta linijinės ekonomikos ir taip būtų pašalinti bei numatyti kai kurie 2020–2030 m. struktūriniai sunkumai, pavyzdžiui, susiję su klimato kaita, technologijų integracija, demografija ir išteklių stoka. ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

www.ccdr-lvt.pt

Kaip nuosavu kapitalu grindžiamos finansinės priemonės skatina regionų ekonomikos augimą?

Nors Europoje vykdoma daug kokybiškų mokslinių tyrimų, visos šios žinios kažkodėl netampa ekonomikai ir visuomenei naudingais gaminiais ir paslaugomis.

Europa turi geriausių ir išmaniausių pasaulyje specialistų, bet pradedančiųjų įmonių ir ypač sėkmingos veiklos plėtojimo srityse atsiliekame nuo Kinijos ir JAV.

Paprastai pradedančiosios įmonės lėšų gauna iš „šeimos, draugų ir kvailių“, kol randa vieną arba kelis didelės vertės turto turinčius asmenis, suteikiančius jiems neformalaus kapitalo, kuriuo naudodamosi jos gali išsilaikyti ankstyvaisiais veiklos etapais. Šie neformalūs investuotojai siūlo savo paramą ir praktines žinias (bei pinigų) už nuosavą kapitalą.

Tačiau šiuose scenarijuose neformalūs investuotojai prisiima didelę riziką ir dažnai patiria didelių nuostolių. Viešosios įstaigos gali sumažinti neformalių investuotojų patiriamą finansinę riziką ir padidinti jų teikiamas investicijas, naudodamosi Europos Komisijos pasiūlyta nuosavu kapitalu grindžiama finansine priemone.

Ši priemonė – tai viešojo ir privačiojo sektorių bendro finansavimo fondas, remiantis didelės rizikos įmonės ankstyvaisiais verslo pradžios etapais.

Viešieji fondai mažina neformalių investuotojų patiriamą riziką ir skatina daugiau privačių investicijų.

Vis dėlto daugelis vadovaujančiųjų institucijų žvelgia į nuosavo kapitalo finansinę priemonę ir jos bijo. Juk galiausiai gali investuoti 40–50 mln. EUR į 20–30 įmonių, iš kurių septynioms arba aštuonioms galbūt seksis normaliai, dviem arba trimis – gerai ir, tikėkimės, vienai – puikiai, bet kitoms nepasiseks ir jos galbūt net bankrutuos. Būtų galima pamanyti, kad viešoji įstaiga praranda daug mokesčių mokėtojų pinigų. Vis dėlto vadovaujančiosios institucijos dažnai nesuvokia to, kad vos kelių įmonių poveikis visai regiono ekonomikai bus toks didelis, kad padaryti nuostoliai bus visiškai pagrįsti.

Jungtinėje Karalystėje vos 6% sparčiai augančių įmonių 2002–2008 m. užtikrino pusę Jungtinės Karalystės užimtumo augimo. Šios įmonės nebuvo vidutinis smulkus verslas – jos buvo daug žinių reikalaujančios ir rizikingos pradedančiosios įmonės, kurioms pasisekė. Panašiai ir *Kauffman Foundation* tyrimas Jungtinėse Amerikos Valstijose parodė, kad 1% geriausiais veiklos rezultatais pasižyminčių sparčiai augančių įmonių sukuria 10% tiesioginių ir 40% netiesioginių naujų darbo vietų. Taigi, kalbame ne apie skambią pradedančiojo verslo politiką, bet apie darbo vietų ir gerovės kūrimą!

Luigi Amati
„META Group“ generalinis direktorius
ir tinklo „Business Angels Europe“
prezidentas

Nuosavo kapitalo finansinė priemonė naudinga visiems. Ji sudarys sąlygas pradedančiosioms įmonėms ankstyvame etape gauti ekspertinių patarimų iš patyrusių neformalių investuotojų ir finansinę paramą. Ji sukurs neformalių investuotojų ir kitų ankstyvojo etapo investuotojų tinklą, į kurį bus galima kreiptis dėl būsimų finansinių priemonių ir rizikos kapitalo iniciatyvų. O dar viena atrasta 100 mln. EUR įmonė arba, dar geriau – „vienaragis“, atneš sėkmę, darbo vietas ir ekonominį augimą visai vietai bendruomenei. ■

SUSTABDYTOS AKIMIRKOS

Dar kartą lankomės pagrindiniuose 2019 m. ERMS renginiuose

17-oji Europos regionų ir miestų savaitė, pritraukusi daugiau kaip 9 000 dalyvių ir apie 400 atrinktų partnerių, įskaitant 21 Komisijos tarnybą, pagerino savo lankytojų skaičiaus rekordą.

Vyko beveik 400 praktinių seminarų, diskusijų, parodų ir tinklaveikos renginių, per kuriuos buvo galima sužinoti ir dalytis patirtimi, kaip regionai ir miestai bendradarbiaudami gali sustiprinti sanglaudos politiką.

Dabar jau pradėdame rengtis ateinančiai Europos regionų ir miestų savaitei, kuri vyks 2020 m. spalio 12–15 d. (pasižymėkite šią datą!).

Laukiame Jūsų visų vėl atvykstant kitais metais!

Agoros kaimas

Labai tvarioje atmosferoje ir aplinkoje Agoros kaimas tapo tinklaveikos centru, suteikęs lankytojams galimybę dalyvauti įvairiuose praktiniuose konkrečių sričių seminaruose ir naudotis tyliosios diskotekos įranga, per kurią dalyviai galėjo klausytis

pristatymų per ausines, netrukdydami kitiems. Agora taip pat priėmė 42 parodų rengėjus ir 11 regionų, kurie pristatė savo tradicinius gardumynus.

“ Malonus pasibuvimas Agoros kaime įprasmina vieningos Europos sąvoką. ”

“ Man labai patiko renginio vieta ir galimybė užmegzti ryšius. ”

“ Buvo puiku – dėkoju už galimybę dalyvauti. ”

“ Džiaugiuosi, kad pabuvau tokiaame šauniame renginyje! ”

Renginio metu rekordinis skaičius dalyvių iš 70 šalių turėjo daug galimybių dalyvauti įvairiuose praktiniuose seminaruose, diskusijose, parodose ir užsiimti tinklaveika.

ERMS prasidėjo aukšto lygio politinėmis diskusijomis „Regionai ir miestai – ES ateities ramsčiai“

Renginiuose dalyvavo 100 jaunų išrinktų politikų, kurie atstovavo 26 valstybių narių vietos ir regionų lygmenims

„Urban Living Lab“ žaidimų aikštelėje: bendros kūrybos žaidimo dalyviai turėjo sukurti istoriją apie klimato iššūkį

Regionų komiteto pirmininkas Karl-Heinz Lambertz su Europos Parlamento Regioninės plėtros komiteto pirmininku Younous Omarjee reklamuoja Sanglaudos aljansą

Projektas „BoerenBrusselPaysans“ padeda užtikrinti, kad vietoje pagaminto sveiko ir kokybiško maisto galėtų įsigyti visi Briuselio gyventojai

Piliečių dialogas

Šiomet *EURegionsWeek* pakvietė ne tik į labiau tradicinius renginius, bet ir atvėrė duris piliečiams, pakviesdama juos į praktinį seminarą bei diskusijas. Todėl apie 100 jaunų piliečių galėjo gyvai pasikeisti nuomonėmis tokiais klausimais kaip piliečiams artimesnė Europa, Europos ateitis ir regionų bei miestų vaidmuo, žalesnė Europa ir pažangesnė Europa.

Žiniasklaidos programa

Nors buvo nelengva viršyti rekordinį praėjusiais metais paskelbtų pranešimų skaičių, pagal 2019 m. žiniasklaidos programą daug dėmesio buvo skiriama tolesniam visoje ES pasiektų sanglaudos politikos investicijų rezultatų pristatymui.

36 paskelbti straipsniai suteikė daugiau įžvalgų apie tai, kaip rengiamasi biudžetui po 2020 m., o žiniasklaidos atstovai galėjo pabendrauti su naująja Komisijos narių kolegija.

Karjeros siekiantiems žurnalistams skirta Megalizzi-Niedzielski apdovanojimo įteikimo ceremonija

REGIOSTARS apdovanojimų ceremonija

Laikydamosi kasmetinės tradicijos, Europos Komisija apdovanojo penkis iš ES lėšų finansuojamus projektus, kuriais pademonstruota kompetencija ir naujas požiūris į regioninę plėtrą.

Pirmosios kategorijos *Skaitmeninės transformacijos skatinimas* apdovanojimas atiteko Vokietijos, Belgijos, Prancūzijos ir Liuksemburgo tarpvalstybinio bendradarbiavimo projektui *Energy Cells GR* už tvarų energijos vartojimą ir novatorišką atsinaujinančiosios energijos gamybą.

Jungtinės Karalystės įmonė *CobBauge* gavo *Ryšio tarp „žalia“, „mėlyna“ ir „pilka“* (2 kategorijos) apdovanojimą už naudojant žemę ir plaušus sukurtą sienų konstrukcinę medžiagą.

Kovos su nelygybe ir skurdu (3 kategorija) apdovanojimas atiteko Lenkijos interneto platformai *Good Support*, kuria naudodamiesi Vakarų Pamaro vaivadijos gyventojai gali susisiekti su vietinėmis socialinėmis tarnybomis.

4 kategorijos *Klimato požiūriu atsparių miestų kūrimas* apdovanojimas skirtas bendram Belgijos, Prancūzijos, Vokietijos, Nyderlandų ir Jungtinės Karalystės projektui *Climate Active Neighbourhoods* (CAN). Šiuo projektu skatinama įgyvendinti

vietos iniciatyvomis grindžiamas strategijas, kuriomis siekiama didinti namų ūkių energijos vartojimo efektyvumą skurdžiose miestų teritorijose.

5 kategorijos *Sveikatos paslaugų modernizavimas* apdovanojimas atiteko Belgijos mokymo ir ekspertinių žinių centrui *Orsi Academy*, kuris veikia naujųjų minimaliai invazinės ir robotizuotos chirurgijos metodų srityje.

Galiausiai viešo balsavimo apdovanojimas skirtas INTERREG Dunojaus programos projektui *CityWalk*, kurį vykdant Dunojaus regiono miestams padedama tapti patogesniems vaikščioti. ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

https://ec.europa.eu/regional_policy/lt/regio-stars-awards/

NAUJIENOS [GLAUSTAI]

SANGLAUDOS POLITIKOS VALDYMO GERINIMAS ĮTRAUKIANT PILIEČIUS

Naujajai Komisijai skirtose politinėse savo gairėse Pirmininkė Ursula von der Leyen išreiškė norą, kad kuriant mūsų Sąjungos ateitį svarbų vaidmenį atliktų ir aktyviai dalyvautų Europos piliečiai. Aktyvesnio piliečių dalyvavimo svarba pripažinta ir įtvirtinta Lisabonos sutartyje pagal Europos piliečių iniciatyvą ir įvairiuose dokumentuose bei politinėse deklaracijose, pavyzdžiui, Komisijos indėliu į Sibiu deklaraciją dėl „ES naujos strateginės 2019–2024 m. darbotvarkės“.

Į tai atsižvelgdamas Europos Komisijos Regioninės ir miestų politikos generalinis direktoratas rengia konferenciją dėl piliečių ir pilietinės visuomenės įtraukimo į sanglaudos politiką. Politinė šio renginio vadovė bus jame dalyvausianti už sanglaudą ir reformas atsakinga Komisijos narė Elisa Ferreira. Šio renginio metu pirmiausia bus aiškinamasi, kaip, valdant bei įgyvendinant sanglaudos politiką ir valdant specialius ES fondus, būtų galima užtikrinti tvirtesnį bendradarbiavimą su piliečiais ir pilietine visuomene. Aktyvesnis piliečių dalyvavimas padidins institucijų skaidrumą ir atskaitingumą, o investicijos atneš daugiau ir didesnių rezultatų vietoje. ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

https://ec.europa.eu/regional_policy/lt/conferences/citizens_good_governance

KURIAMA TVARI MIESTŲ ATEITIS

Sanglaudos politika yra tvarios miestų plėtros Europoje pagrindas. Apie 115 mlrd. EUR išleidžiama miestams, o 17 mlrd. EUR iš šios sumos panaudojama vietoje pagal integruotos miestų plėtros strategijas, kurioms tiesiogiai vadovauja miestų valdžios institucijos. Kitam Europos biudžetui po 2020 m. Europos Komisija siūlo stipresnį miestų aspektą ir 6% viso Europos regioninės plėtros fondo lėšų atideda tvariai miestų plėtrai. Į pasiūlymą taip pat įtrauktas politikos tikslas „Piliečiams artimesnė Europa“ ir nauja Europos miestų iniciatyva. Taip pripažįstama, kad sanglaudos politikos miestų aspektas labai priklauso nuo įvairiais lygmenimis palaikomos strateginės partnerystės su vietos valdžios institucijomis ir pilietine visuomene.

Todėl buvo atrinkti 53 miestų projektai, kurie bus demonstruojami per artėjantį 2020 m. miestų forumą, vyksiantį Porte (Portugalijoje) sausio 30–31 d. Ši demonstracinė gerų miestų projektų paroda konkrečiai rodo, ką sanglaudos politika duoda Europos piliečiams. Ji pateikia pavyzdžių, kokių rezultatų pasiekia miestai, ir atkreipia dėmesį į tai, kad formuojant politiką itin svarbu taikyti integruotą požiūrį ir vadovautis daugiapakopio valdymo principu. Be to, pagal pristatomą miestų praktiką galima susidaryti įspūdį apie tai, kokius projektus Komisija ketina finansuoti ateityje.

Geroji patirtis surinkta iš sanglaudos politikos lėšomis finansuojamų programų: URBACT, iniciatyvos *Inovatyvūs miestų sprendimai* ir pagal pagrindines programas finansuotų miestų projektų. ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

<https://citiesforum2020.topi.com/>

ŽINIASKLAIDOS PROGRAMA „YOUTH4REGIONS“

Toliau pateikiame
dar du jaunųjų
programos
YOUTH4REGIONS
tinklaraščių konkurse
dalyvavusių žurnalistų
straipsnius.

Žiniasklaidos programa „Youth4Regions“ remia kitos kartos žurnalistų, besispecializuojančių regioninės politikos srityse, mokymąsi. Šie jauni europiečiai raginami skleisti informaciją apie ES finansuojamus projektus.

Avila rodo pavyzdį ateičiai

1912 m. poetas Antonio Machado kalbėjo apie Kastiliją kaip apie konservatyvių šaknų dykvietę, kuri yra labai susijusi su savo papročiais, ir toks požiūris į Kastiliją ir Leoną išsilaikė iki šių dienų. Vis dėlto Avila, vienas ryškiausių šio Kastilijos tradicionalizmo atspindžių, šią nuomonę pakeitė ir tapo modernizacijos bei pažangos modeliu kitiems Europos miestams.

Nuo 1985 m. į pasaulio paveldo vietovių sąrašą įtrauktas Avilos miestas yra turizmo anklavas, įsikūręs geriausioje vietoje Ispanijos teritorijoje. Į šį Kastilijos ir Leono miestą vos valandos atstumu nuo Madrido turistus traukia viena iš geriausiai visoje Europoje išsilaikiusių viduramžių miesto sienų. Avila yra sužavėjusi kelias garsiausias XX a. kultūros žvaigždes, įskaitant rašytoją Ernest Hemingway ir filmų kūrėją Orson Welles.

Pagal Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) programą INTERREG V *Sudoe* 2016 m. pradėtu projektu *Smart Heritage City (SHCity)* šiame mieste sėkmingai buvo įdiegta technologijų platforma, padedanti valdyti bei išsaugoti istorines vietas ir atgaivinti turizmo pramonę.

Kad būtų galima vykdyti šį projektą, reikėjo įveikti didelį skaitmeninį autonominio Kastilijos ir Leono regiono atsilikimą nuo kitų Ispanijos regionų. 2017 m. sprendžiant šią problemą, aprėptis šioje teritorijoje padidėjo beveik 5% ir tuo galėjo pasinaudoti 233 996 šio regiono gyventojai. Iš valstybės ir ES ERPF fondų bendrai finansuotos plačiajuosčio ryšio tinklo plėtrai skirtos dotacijos sudarė apie 11 mln. EUR subsidijų, kurios buvo skirtos telekomunikacijų operatoriams, kad jie Kastilijoje ir Leone galėtų toliau diegti itin spartų plačiajuosčių ryšį.

Energetikos, turizmo ir skaitmeninės darbotvarkės ministerijos duomenimis, nuo 2013 m. kvietimo teikti pasiūlymus Kastilijai ir Leonui buvo skirta 15 mln. EUR, todėl investicijos telekomunikacijų operatoriams siekė 28 mln. EUR. 2017 m. Avila buvo didžiausia šias dotacijas gavusi provincija, gavusi 3 mln. EUR.

Pagal projektą *SHCity* istoriniame miesto komplekse 26 vietose viduje ir lauke įdiegtas 230 jutiklių ir prietaisų tinklas. Šie jutikliai tikroju laiku kontroliuoja apie 20 aplinkos ir struktūrinių parametrų, taip pat kitą su sauga, elektros energijos vartojimu ir lankytojų skaičiumi susijusią informaciją.

Jutikliais surinkti duomenys susiejami su kitų sistemų duomenimis, todėl per valandą gaunama daugiau kaip 1 000 duomenų vienetų, o tai palengvina vadovų darbą. Rink-

dama šiuos duomenis Avilos miesto taryba gali paprastinti veiksmus ir gerinti sprendimų priėmimo procesą, nes gali atkreipti dėmesį į nukrypimus, galinčius pakenkti istoriniam šio miesto kompleksui, pavyzdžiui, į labai padidėjusią arba sumažėjusią temperatūrą arba drėgmę.

Be to, vykdant šį projektą buvo sukurta programėlė, naudojanti stebėsenos sistemomis surinktą informaciją, kad ją derinant būtų galima didinti lankytojų ir plačiosios visuomenės informuotumą apie tinkamos paveldo apsaugos svarbą. Šioje programėlėje naudotojai taip pat gali susidaryti kelionės po miestą maršrutus, sužinoti, kiek turi laiko, kokios lankytinos vietos yra arčiausiai jų ir kuriose vietose tam tikru metu reikia trumpiau laukti, nes jose užregistruota mažiau lankytojų.

SHCity uždavinys – atkartoti projektą kituose istoriniuose Europos kompleksuose. Šiuo tikslu buvo sukurti prototipai Sintrai ir Kaškaišui Portugalijoje ir Valensijos Ribarocha del Turijai Ispanijoje.

David neseniai užbaigė pirmuosius žurnalistikos ir žiniasklaidos studijų metus Madrido Karolio III-jo universitete Ispanijoje. Jis mano, kad rimta žurnalistika yra vienas iš geriausių būdų sukurti laisvesnę visuomenę. Ateityje David norėtų dirbti žurnalistu mokslinių tyrimų srityje.

1 194 333 EUR ERPF investicijos į šį projektą sudaro 1,5% daugiau kaip 79 mln. EUR sumos, kuri nuo 2019 m. pradžios buvo investuota į projektus Kastilijoje ir Leone. Vis dėlto ši suma tesudaro 12% visos beveik 700 mln. EUR sumos, kurią ES ketina išleisti šiam regionui. ➤

Avilos siena, Ispanija

Kūrybingumas kaip integracijos skatinimo veiksnys

Jaunas tinklaraštininkas kalbasi su Ispanijos Kordobos rajono *Distrito Sur* vietos gyventojais, kad sužinotų daugiau apie šį rajoną ir didelį ES fondų poveikį jo gyventojams.

„Dabar rajonas neabejotinai daug geresnis. Anksčiau užklausus apie *Distrito Sur*, žmonės susiraukdavo arba pasakydavo apie jį ką nors šmaikštaus. Nesijautėme esantys miesto dalimi. Bet dabar gavėms nuostabios, judėjimas daug didesnis, o žmonės apskritai laimingesni“, – aiškina vietos gyventoja Ana.

Anos šeima turėjo persikelti iš *Sierras de Córdoba* į *Campo de la Verdad*, esantį rajone *Distrito Sur* (pietinį Kordobos rajoną, kurį sudaro penki kvartalai: *Campo de la Verdad*, *Sector Sur*, *Miraflores*, *Fray Albino* ir *Guadalquivir*), nes buvo pavargusi kasdien po kelias valandas važinėti į Anos mokyklą ir atgal. Čia jie rado atvirą ir draugišką rajoną, nors ir kamuojamą didelės problemos – nuošalumo.

Nepaisant Kordobos istorinio kvartalo artumo, vieta kitoje Gvadalkivyro upės pusėje visada jam kišo koją. Šiandien šioks toks nuošalumas tebejuntamas, nors įvairios viešojo administravimo

institucijos nuo praėjusio šimtmečio paskutinio dešimtmečio stengėsi jį įveikti. Nepaisant šių pastangų, vis dar akivaizdžiai trūksta socialinių paslaugų, prastėja infrastruktūra, nedarbo lygis yra aukštas, o pajamų lygis – žemas.

Visą savo gyvenimą *Sector Sur* praleidęs José Luis liūdnai pasakoja: „Anksčiau buvo kitaip. Turėjome du kino teatrus. Du! Žmonės dažnai čia ateidavo ir buvome labai integruoti į miestą, ypač kultūros srityje.“

Tačiau vienas *Distrito Sur* istorijos pokytis pakeitė vietovės vystymąsi visiems laikams. Planas *Urban Sur* parengtas pagal 2007–2013 m. įgyvendinimo laikotarpiui skirtą Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) planą Kordobai, kurį įgyvendina Kordobos savivaldybės ekonominės plėtros ir užimtumo institutas (port. IMDEEC) – nuo miesto tarybos priklausantis subjektas. Šio plano biudžetas sudarė daugiau kaip 12 mln. EUR, kuriam 10 mln. EUR skyrė ERPF.

Plataus užmojo novatoriškas jo tikslas buvo atgaivinti vietovės ekonomiką bei socialinį gyvenimą ir palengvinti tvarią jo integraciją. Tai priklausė nuo veiksmais grindžiamos strategijos ir kultūros bei kūrybinės ekonomikos teikiamų galimybių, kurių anksčiau mieste niekada nebuvo pasiūlyta.

“*Planas Urban Sur puikiai rodo teigiamą Europos fondų poveikį miesto vystymuisi.*”

Soledad Cañizares Sevilla

Javier studijuoja komunikaciją ir tarptautinius ryšius Kordobos Loyola universitete Ispanijoje. Jis labai domisi Europos Sąjunga bei žiniasklaida ir itin mėgsta reikšti savo kūrybiškumą socialiniuose tinkluose (skelbdamas vaizdo įrašus, nuotraukas ir pan.).

Kaip man sakė IMDEEC Projektų ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo skyriaus narys Soledad Cañizares Sevilla: „Planas *Urban Sur* puikiai rodo teigiamą Europos fondų poveikį miesto vystymuisi <...>. Jis labai novatoriškas – vystymosi užtikrinimas per kultūrą yra bandomasis projektas, vykdomas taikant tokią integraciją, kuri be abejonų bus taikoma dar kartą.“

Pagal šį planą daugiausia dėmesio skirta keturiems veiksams. Pirmasis buvo susijęs su miesto aplinkos gerinimu ir technologijų efektyvumo didinimu atnaujinant keturias gatves. Atliekant šiuos renovacijos darbus, buvo išplėsti dviračių takai, pasodinta daugiau kaip 100 medžių ir pradėta naudoti energiją taupantį gatvių apšvietimą.

Antrąjį sudarė socialinės integracijos ir mokymo programa, pagal kurią sena mokytojų rengimo mokykla buvo pertvarkyta į IRT mokymo, meninės kūrybos ir švietimo centrą. Šioje srityje taip pat buvo įgyvendinti keli socialinės įtraukties planai, kurių dalyvių skaičius viršijo 5 000.

Trečiuoju veiksmu daugiausia dėmesio buvo skiriama tvariai ekonominei plėtrai. Jo imantis senoje mokykloje bus įsteigta verslininkų akademija ir verslo inkubatorius. Galiausiai pagal ketvirtąjį veiksmų kryptį, kuria daugiausia dėmesio skiriama moksliniams tyrimams, plėtrai ir inovacijoms, buvo pastatytas Senekos IRT centras, kuriame padedama miesto rajono gyventojams įgyti technologijų srities žinių.

Tiesa, kai kuri infrastruktūra dar tebestatoma, bet pokyčiai rajone *Distrito Sur* juntami jau dabar. *Urban Sur* suteikė impulso įvairiems vietovės rajonams, išplėtė ir patobulino infrastruktūrą, o svarbiausia – pagerino visų gyventojų gyvenimą.

„Esame labai patenkinti tuo, kaip leidžiamos Europos lėšos ir, žinoma, dabar rajonas daug geriau žino, kokį svarbų vaidmenį ES atlieka mūsų vystymuisi. Iš tikrųjų neseniai man močiutė sakė: „Tokie jauni žmonės, kaip tu, Ana, ir turėtų stengtis išsaugoti Europos Sąjungą, kuri visiems mums atneša tokių puikių dalykų“, o aš jai pritariau, nes kaipgi galėtų būti kitaip“, – baigia savo pasakojimą Ana. ■

Už malonų pokalbį ypač dėkoju Ana Jiménez Rey, Soledad Cañizares Sevilla ir Distrito Sur gyventojams.

DAUGIAU INFORMACIJOS

Urban Sur: <http://urbansur.cordoba.es/>

Europos regionai atskleidžia konkurencingumo skirtumus

Per pastarąjį dešimtmetį regionų konkurencingumo indeksu (RKI) vertinti svarbiausi konkurencingumo veiksniai visuose Europos Sąjungos regionuose.

1 1 komponentų apimančiu RKI registruojami darniam vystymuisi, našumui ir gerovei svarbūs aspektai. Šie komponentai suskirstyti į tris grupes: bazinę grupę, į kurią įeina konkurencingumą skatinantys aspektai, efektyvumo grupę, į kurią įeina tarpiniai aspektai, ir inovacijas, kurioje aprašomi svarbiausi konkurencingumo veiksniai.

Šis išskirtinis indeksas suteikia tokių įžvalgų apie šalį, kokių negalima užregistruoti jokiais nacionaliniais konkurencingumo indeksais. Per 2019 m. spalio 7 d. Briuselyje vykusią Europos regionų ir miestų savaitę paskelbta naujausia redakcija patvirtina policoncentriškumą ir didelę tos pačios šalies žemių ir regionų įvairovę. Nors nuo pasaulio finansų krizės praėjo dešimtmetis, skirtumai tarp ES šiaurės vakarų ir pietryčių tebėra aiškūs ir matomi.

Atotrūkis nuo sostinių: mažėja ar skiriasi?

RKI visada rodydavo didelį skirtumą tarp sostinių / metropolinių regionų ir kitų šalies teritorijų. Sostinių regionas visada yra konkurencingiausias šalies regionas, kaip matyti iš toliau pateiktos diagramos, kuri rodo 2019 m. redakcijos skirtumus šalyje (šalys išvardytos pagal pasiektą nacionalinį balą nuo prasčiausio iki geriausio). Visose trijose RKI redakcijose nuosekliai išliko trys

akivaizdžios išimtys: Italija, kurioje geriausių rezultatų pasiekęs regionas yra Lombardija; Vokietija, kurioje Berlyną visada lenkia Frankfurtas arba Aukštutinė Bavarija; ir Nyderlandai, kuriuose visada konkurencingiausias buvo Utrechtas.

Italijoje, Ispanijoje ir Belgijoje regionų konkurencingumo lygiai labai skiriasi, bet, kaip matyti iš 50% kiekvienos šalies regionų balų apimančios diagramos stulpelių aukščio, visuose kiekvienos šalies regionuose jie pasiskirstę beveik vienodai. Kitose šalyse taip pat matyti labai dideli skirtumai, nors taip yra todėl, kad sostinės regionui sekasi daug geriau nei kitiems šalies regionams: pavyzdžiui, Prancūzijoje, Portugalijoje ir daugumoje Rytų Europos bei Šiaurės šalių, kuriose kaimyninių sostinių regionų konkurencingumas yra daug mažesnis.

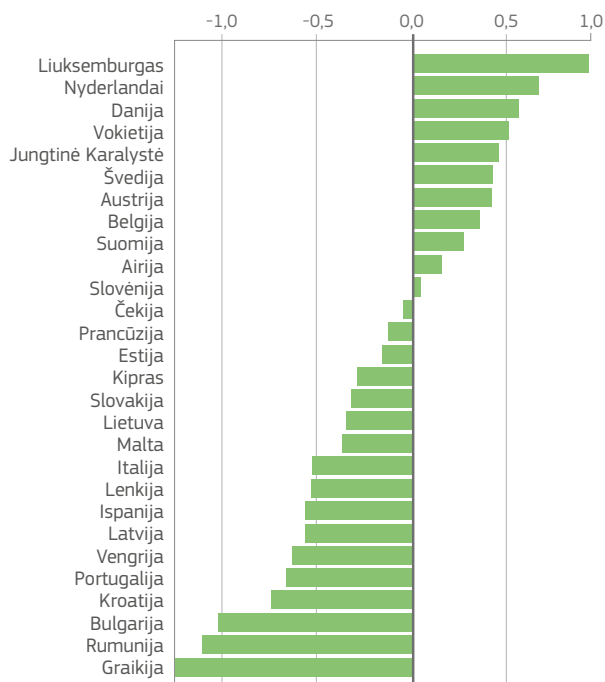
Stiprūs sostinių regionai rodo, kad metropolinės teritorijos geba geriau veikti kaip aglomeracinė ekonomika ir taip pritraukti žmogiškojo kapitalo bei įmonių.

Įdomu, ar šis atotrūkis tarp sostinių ir kitų šalies regionų didėja, o galbūt matyti kokių nors atsilikimo mažėjimo požymių?

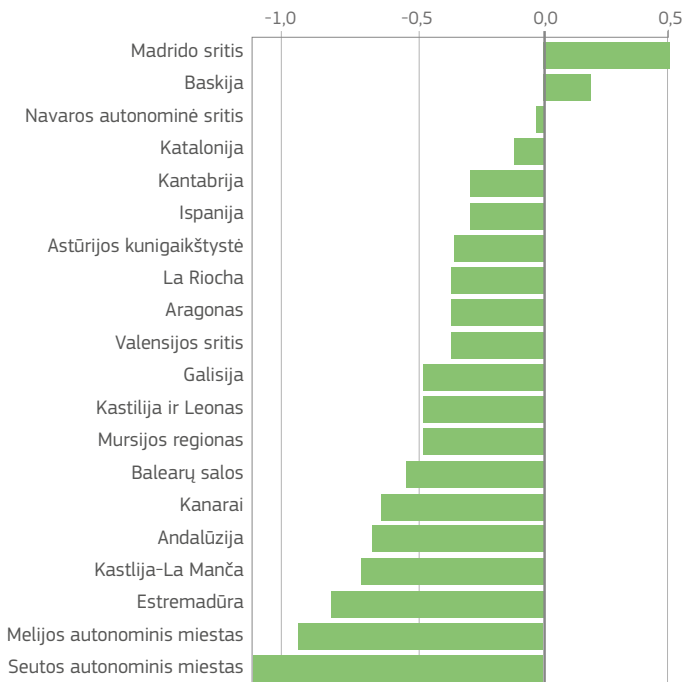
Apskritai iš skirtingų RKI redakcijų matyti, kad atotrūkis išlieka stabilus, nors kai kuriose šalyse *besivejančių regionų* atsilikimas pastaraisiais metais sumažėjo.

Stebėti sostinių / metropolinių teritorijų atotrūkį sanglaudos politikai labai svarbu, nes pagrindinė jos užduotis yra padėti regionams įveikti atsilikimą ir sumažinti geografinius skirtumus. ■

RKI atotrūkis ES valstybėse narėse 2019 m.

RKI atotrūkis Ispanijoje 2013 m.

DAUGIAU INFORMACIJOS

Išsamus 2019 m. Europos regionų konkurencingumo indekso pristatymas:

https://ec.europa.eu/regional_policy/lt/information/maps/regional_competitiveness/

2019 m. RKI apžvalga:

<https://cohesiondata.ec.europa.eu/stories/s/363v-4uq6>

Norėdami sužinoti daugiau apie ESI fondų atvirusius duomenis, sekite @RegioEvaluation

arba susipažinkite su #ESIFOpenData tinkle „Twitter“.

Norėdami analizuoti konkrečią šalį, pasinaudoję toliau pateikta nuoroda, abiejose histogramose pasirinkite dominančią šalį ir palyginkite pirmaujantį regioną (jis visada

nurodytas diagramos viršuje) ir po jo einančius regionus. Pavyzdžiui, Prancūzijoje matyti nedidelė Elzaso ir Rona-Alpių konvergencija su sostinės Il de Franso regionu. Tačiau Vengrijoje tendencijos rodo, kad Budapeštas (Vidurio Vengrija) šiek tiek skiriasi nuo kitų šalies regionų, kuriems sunku išlaikyti tempą.

Interaktyviosiose diagramose galite pasirinkti dominančią šalį ir palyginti visų jos regionų RKI balus, lygindami 2013 m. indeksą, kuriuo užregistruota socialinė ir ekonominė padėtis prieš pat 2008 m. ekonomikos krizę, ir naujausią 2019 m. RKI.

Gal turite klausimą, kurį norėtumėte aptarti būsimuose *Panoramos* DUOMENŲ CENTRO straipsniuose?

Gal turite duomenų rinkinį, kurį norėtumėte pasiūlyti įkelti į ESI fondų atvirųjų duomenų platformą?

Jei taip, rašykite e. pašto adresu REGIO-EVAL@ec.europa.eu

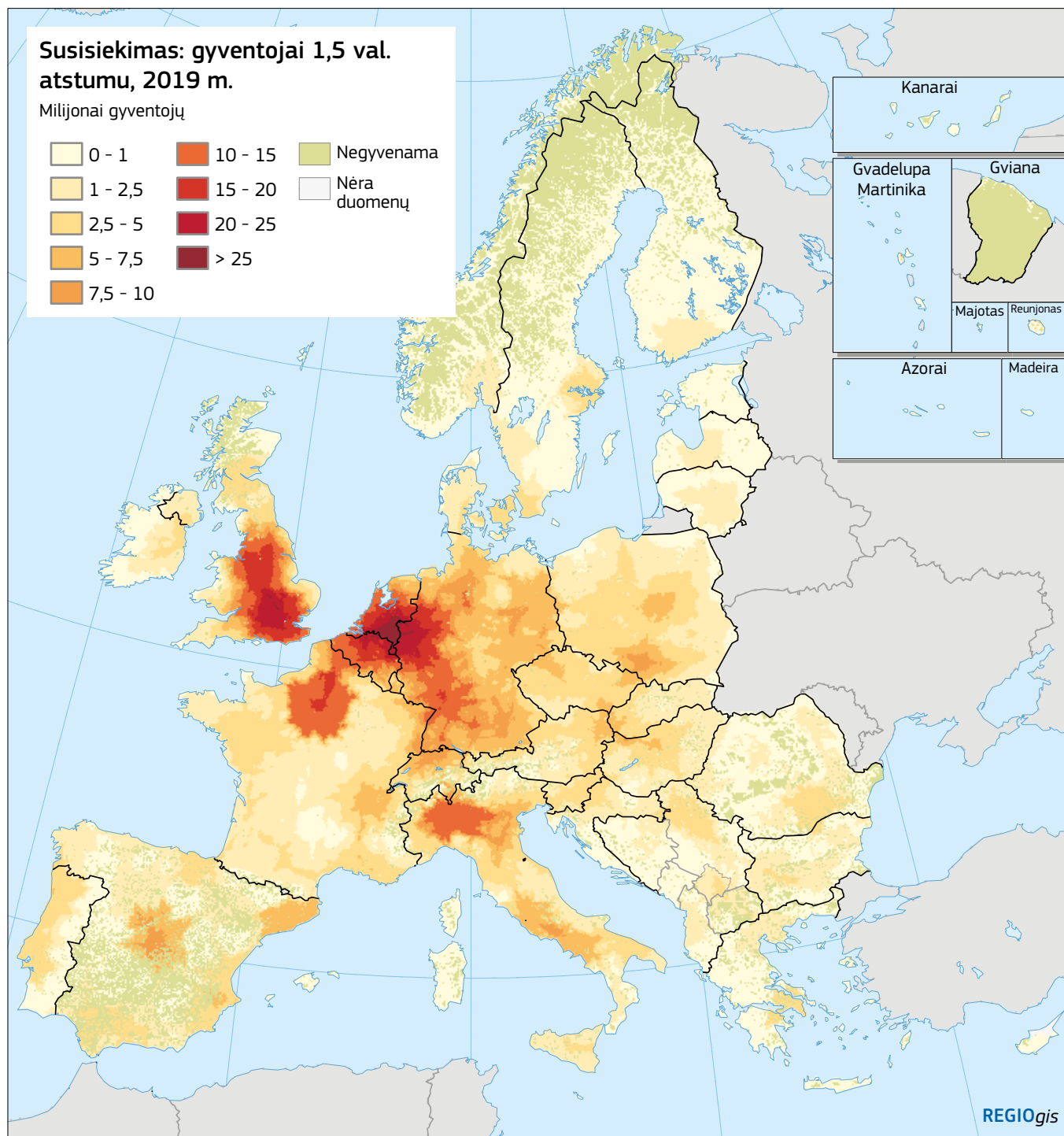
Sekite diskusijas tinkle TWITTER pagal saitąžodį „#ESIFOpenData“

arba užsisakykite mūsų naujienlaiškį adresu http://ec.europa.eu/newsroom/index.cfm?service_id=788.

Vertinamas susisiekimas pagrindiniais Europos kelių tinklais

Toliau pateiktame žemėlapyje pavaizduota, kiek žmonių galima pasiekti nuvažius 90 minučių (neatsižvelgiant į spūstis). Europos sostinės, didelės aglomeracijos ir didmiesčiai pasižymi labai geru susisiekimu. Vis dėlto šį aukštą susisiekimo lygį

daugiausia lemia žmonių koncentracija vietoje, o ne kelių infrastruktūros kokybė ir kiekis. Jei vienas šalia kito gyvena daug žmonių, vietovės susisiekimo lygis gali būti aukštas, nors kelių infrastruktūra ir yra palyginti prasta.

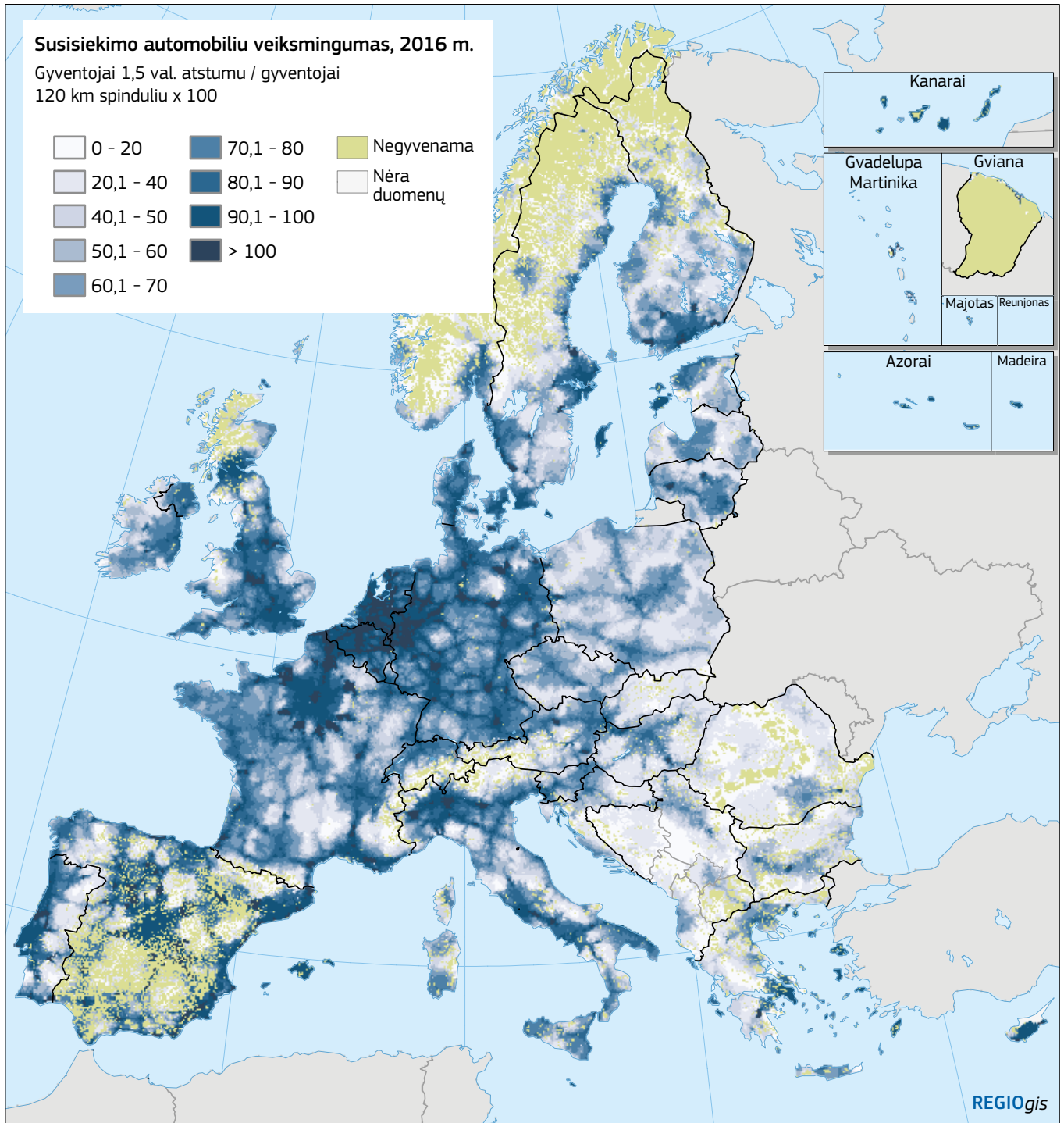

Kad būtų galima geriau pavaizduoti, žemėlapiuose nurodytas svertinis gyventojų skaičiaus vidurkis 5 x 5 km plotuose. Analizuoti 1 x 1 km plotai.

Šaltiniai: REGIO-GIS, Eurostatas, JRC, TomTom, IGN-F

Kad būtų galima nustatyti, kuriose vietovėse kelių infrastruktūra yra gera, toliau pateiktame žemėlapyje pavaizduota, kur žmonėms lengva susisiekti su netoliese gyvenančiais žmonėmis. 100 arba daugiau balų rodo, kad susisiekimas yra labai geras. Tai reiškia, kad nuvažiavęs 90 minučių žmogus gali susisiekti bent su tiek žmonių, kiek gyvena 120 km spinduliu. Šiame žemėlapyje aiškiai išsiskiria pagrindinis Vakarų Europos

greitkelių tinklas. Rytų Europos Sąjungoje susisiekimas keliais daug prastesnis, net aplink sostines ir pagrindinius miestus. Apskritai pažymėtina, kad kaimo vietovių susisiekimas kelių transportu yra prastesnis, nors jose vienam gyventojui tenka ilgesnė kelių tinklo atkarpa nei miestuose. Kaimo vietovėse žmonės gyvena toliau vieni nuo kitų, todėl užtikrinti jų galimybes naudotis greitkeliais labai brangu. ■

Kad būtų galima geriau pavaizduoti, žemėlapiuose nurodytas svertinis gyventojų skaičiaus vidurkis 5 x 5 km plotuose. Analizuoti 1 x 1 km plotai.

Šaltiniai: REGIO-GIS, Eurostatas, JRC, TomTom, IGN-F

„INTERREG savanoriškas jaunimas“

Tiesiama moderni geležinkelio linija aplink Etnos kalną

Šiandien įvairiuose regionuose vis dar matyti neišspręstų problemų, pavyzdžiui, trūksta tinkamų novatoriškų viešųjų paslaugų. Reikia pripažinti, kad dažniausiai ES valstybės narės yra nepajėgios įveikti šių sunkumų, su kuriais susiduria jų regionai, ypač tokių konvergencijos problemų kaip Sicilijoje.

Todėl kyla klausimas: kaip būtų galima išspręsti šias sudėtingas problemas? Atsakymas būtų: remiant ir stiprinant sanglaudos politiką. Šios politikos svarbą taip pat pabrėžia Regioninės ir miestų politikos GD iniciatyva „ES mano regione“, kuria atkreipiamas dėmesys į didžiausią simbolinę reikšmę turinčius Europos Komisijos patvirtintus projektus ir dalijamasi jų patirtimi. Kaip pavyzdį būtų galima nurodyti plečiamą geležinkelio liniją *Circumetnea* (ji buvo nutiesta 1890 m.), einančią aplink Kataniją – septintą pagal dydį metropolinį Italijos miestą.

Šis projektas yra vienas iš svarbiausių, tvariausių, efektyviausių ir novatoriškiausių 2014–2020 m. programavimo laikotarpiui skirtų Italijos projektų. Aštuonių naujų stočių – *San Domenico, Vittorio Emanuele, Palestro, San Leone, Verrazzano, Librino, Santa Maria Goretti* ir oro uosto – statybai skirtas maksimalus 478 mln. EUR įnašas.

Išplėtus šią liniją, mokiniams, studentams, darbuotojams ir turistams bus lengviau judėti mieste ir pasiekti miesto centrą iš oro uosto, nors keleivių skaičius per metus smarkiai padidėjo nuo 600 000 iki 2018 m. užregistruotų 5 mln. Taip pat bus mažiau išmetama CO₂, nes, be kita ko, traukinių keleiviai taip dažnai nebesinaudos savo automobiliais.

Negalima pamiršti to, kad šis projektas taip pat yra labai svarbus tuo, kad yra susijęs su pažangiaja specializacija, nes Katanijos savivaldybei pastaruoju metu trūko santaupų.

Be to, geležinkelio linija *Circumetnea* taip pat buvo vienas iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) bendrai finansuotų 2007–2013 m. laikotarpio projektų. Pagal 2007 m. rugsėjo 7 d. pradėtą įgyvendinti Sicilijai skirtą regioninę veiksmų programą buvo nutiestos keturios geležinkelio atkarpos: *Galatea–Giovanni XIII, Giovanni XIII–Stesicoro, Borgo–Nesima* ir *Nesima–Misterbianco Centro*.

Visas projektas puikiai dera su sanglaudos politika, kuria mažinami ES piliečius skiriantys atstumai ir taip padedama jiems pasijusti arčiau vieniems kitų. ■

Dalyvaudamas INTERREG savanoriško jaunimo iniciatyvoje **Danilo Distefano** savanoriavo INTERREG Pietų Baltijos jungtiniame sekretariate.

PROJEKTAI

KELIONĖ LAIKU ATGAL
KELIAIS IR GELEŽINKELIAISBENDRA INVESTICIJŲ
SUMA
11 332 552 EURES ĮNAŠAS
7 199 455 EUR

Vykdam du vienas kitą papildančius projektus, Čekijoje Korpršivnicėse įsikūrusios pasaulyje garsią *Tatra* transporto priemonių gamybos centrinėje būstinėje kuriamas unikalus muziejų kompleksas.

2019 m. pradėti darbai, siekiant paversti nenaudojamą įmonės liejyklos pastatą moderniu muziejumi, taip papildant ir išplečiant dvi šiuo metu su įžymiu prekių ženklu siejamas parodas. Pagrindinis projekto tikslas – pažangiai įrengtose, vizualiai patraukliose ir interaktyviose vitrinose pristatyti išsamią transporto priemonių kolekciją, kuri primintų įmonės *Tatra* istoriją ir automobilių pramonės raidą.

Nuo 1850 m. veikianti seniausia Čekijos automobilių įmonė ir trečia pagal senumą pasaulio transporto priemonių gamintoja *Tatra* yra laikoma vienu iš Čekijos istorijos karūnos brangakmenių. Dabartinio *Tatra* technikos muziejaus lankytojai gali apžiūrėti pirmąjį 1897 m. pagamintą automobilį *Präsident*, kuris buvo pirmasis varikliu varomas, o ne arklių traukiamas vežimas.

Vis dėlto muziejus neturėjo pakankamai erdvės, kad galėtų parodyti visą kolekciją, todėl kai kuriuos iš eksponatų reikėjo laikyti saugykloje.

Tatra transporto priemonių muziejaus projektas

Šią problemą pradėta spręsti pagal naują *Tatra* transporto priemonių muziejaus projektą (jo investicijos sudaro iš viso 6,7 mln. EUR). Naudojantis Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) lėšomis (4 mln. EUR) Moravijos-Silezijos regiono vyriausybės sukurtos naujosios patalpos, kurios dabar yra įsikūrusios buvusioje liejykloje ir saugojimo patalpose, duris turėtų atverti 2021 m.

Be 60 unikalių eksponatų, lankytojai taip pat galės išvysti 70 senovinių modelių, ypač sunkvežimius, kuriuos muziejui padovanojo įmonės *Tatra Trucks* savininkai, ir specialius variklio veikimą vaizduojančius eksponatus.

Slovenska Strela

2018 m. sausio mėn. *Tatra Trucks* taip pat užsitikrino Europos dotaciją Čekijos nacionalinio kultūros paveldo objekto – motorinio traukinio *Tatra T 68*, dar vadinamu Slovakijos strėle – rekonstrukcijai. Iki 2018 m. vidurio šis traukinys buvo eksponuojamas priešais Korpršivnicų technikos muziejų, bet nebuvo apsaugotas nuo meteorologinių veiksnių ir jo būklė prastėjo.

Tatra Trucks nusprendė atnaujinti Slovakijos strėlę, o kurdami naujas parodų sales *Tatra* transporto priemonių muziejuje – sukurti visiškai naują jai eksponuoti skirtą erdvę.

Apskaičiuota, kad Slovakijos strėlės rekonstrukcijos projektas, įskaitant eksponavimo erdvės kūrimą, kainuos iš viso 4,6 mln. EUR, iš kurių beveik 3,1 mln. EUR sudarys Europos finansavimas, o likusią dalį padengs *Tatra Trucks*.

Slovakijos strėlės rekonstrukcija prasidėjo prieš kelis mėnesius ir apims visapusišką remontą, siekiant atkurti eksploatacinę jos būklę. Darbai turėtų būti užbaigti per metus, o tada traukinys bus perkeltas į naująją ekspozicijų erdvę. Geru oru jis bus išvežamas į lauką, o ypatingomis progomis netgi galės važinėti Korpršivnicų viešosiomis geležinkelių linijomis. ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

<https://www.tatramuseum.cz/index.php?r=5&idj=2>
<http://slovenska-strela.cz/en-GB>

PROJEKTAI

SKAITMENINĖS TECHNOLOGIJOS GERINA ISPANIJOS NACIONALINES SVEIKATOS PASLAUGAS

**BENDRA INVESTICIJŲ
SUMA
33 471 081 EUR**

**ES ĮNAŠAS
23 402 419 EUR**

Pagal sveikatos ir socialinės gerovės programą (SBS) įtvirtintas IRT taikymas Ispanijos nacionalinėje sveikatos sistemoje. Pirmiausia buvo siekiama užtikrinti sąveikesnes ir veiksmingesnes gyventojams ir sveikatos priežiūros paslaugų teikėjams skirtas pagrindines elektronines paslaugas. Šis ERPF remiamas projektas padeda žmonėms naudotis gyvybiškai svarbiomis sveikatos paslaugomis ne tik gyvenamojoje vietoje, bet ir visoje šalyje.

Programa SBS sudarė palankias sąlygas veiksmingam keitimuisi elektroniniais receptais ir skaitmeniniais medicininiais dokumentais Ispanijos nacionalinėje sveikatos sistemoje, kuri yra grindžiama decentralizuota struktūra. Taip pat buvo atlikti darbai, siekiant įvertinti su sveikatos paslaugomis susijusias naudotojų informacines sistemas.

Įgyvendinus elektroninių receptų sistemą, visi Ispanijos piliečiai gali gauti receptą bet kurioje šalies vaistinėje. Tai labai naudinga žmonėms, kurie galbūt atostogauja arba keliauja ir nenori pertraukti gydymo. Pagal senąją sistemą žmonės receptus ir vaistus galėdavo gauti tik savo gyvenamajame regione. Elektroninių receptų paslauga įgyvendinta visuose 13 000 pirminės sveikatos priežiūros centrų visoje Ispanijoje ir visose 21 000 šalies vaistinių.

Visoje šalyje įdiegus skaitmeninių klinikinių istorijų sistemą, visi 17 Ispanijos regionų (autonominių sričių) ir du Ispanijos autonominiai miestai (Seuta ir Melija) gali keistis medicininiais dokumentais. Dabar viešosios sveikatos priežiūros tarnautojai ir gydytojai gali peržiūrėti įrašus apie bet kurį pacientą, todėl jiems lengviau pasirūpinti veiksmingu gydymu bet kurioje

šalies vietoje. Be to, naudodamiesi saugia tapatybės patikros sistema, pacientai gali peržiūrėti bei atsisiųsti savo medicinius dokumentus ir sužinoti, kas dar yra juos peržiūrėjęs.

Vykdamt projektą, taip pat buvo pagerinta sveikatos paslaugų naudotojų tapatybės nustatymo sistema, nes į ją buvo įtrauktos labai svarbios atnaujintos saugumo priemonės. Nustatant gydytojų, farmacininkų ir pacientų tapatybę, šiais pokyčiais bus išsaugotas duomenų konfidencialumas.

Dabar visi Ispanijos piliečiai – 46,5 mln. žmonių – turi sveikatos korteles, kuriomis naudodamiesi gali prisijungti prie skaitmeninių paslaugų.

Esminė infrastruktūra

Kad būtų galima įgyvendinti pokyčius, pagal projektą SBS buvo atliekamos įvairios užduotys. Sveikatos priežiūros centrų specialistai buvo aprūpinti tinkama įranga, įskaitant didelės skiriamosios gebos ekranus ir darbo stotis. Ligoninėse buvo įrengta duomenų apdorojimo, saugojimo ir vietinio belaidžio tinklo infrastruktūra. Be to, siekiant pagerinti klinikinių dokumentų sąveikumą, valdymą, skaitmeninimą ir archyvavimą, buvo sukurta programinė įranga.

O pradėjus taikyti centralizuotas saugaus pažymų saugojimo, tapatumo nustatymo ir sveikatos priežiūros specialistų elektroninio parašo sistemas, buvo lengviau įvykdyti projekto skaitmeninio saugumo reikalavimus. ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

<http://www.red.es>

PROJEKTAI

DIRBTINĖ NOSIS UŽUODŽIA
SUPAKUOTO MAISTO
ŠVIEŽUMĄBENDRA INVESTICIJŲ
SUMA
2 013 200 EURES ĮNAŠAS
1 006 600 EUR

Į tarpvalstybinį projektą susibūrę Belgijos ir Prancūzijos mokslininkai ir maisto įmonės kuria naują nebrangų supakuoto maisto šviežumo patikros metodą. Taip siekiama sumažinti maisto atliekas, suteikiant gamintojams ir vartotojams galimybę tiksliau įvertinti produktų laikymo trukmę.

Europos regioninės plėtros fondo lėšomis finansuojamo projekto TERAFOOD tikslas – sukurti komercinį jutiklį, grindžiamą vadinamąja THz technologija. Pagal ją naudojama nejonizuojanti elektromagnetinė spinduliuotė, sąveikaujanti su gendant maistui susidaranciais dujų pėdsakais. Projekto komanda siekia integruoti naują jutiklį į pačią maisto pakuotę, kad atsižvelgdami į tikslus jo matavimus vartotojai nebeišmestų dar tinkamo valgyti maisto.

Atliekos susidaro visoje maisto gamybos grandinėje: nuo perdirbimo iki galutinio vartotojo. Vis dėlto apskaičiuota, kad apie 50% šių atliekų susidaro vien perdirbimo etape, daugiausia gaminant pakuojamą maistą.

Šiuo metu supakuoto maisto šviežumą įmonės tikrina, be kita ko, reguliariai atsitiktine tvarka imdamos mėginius iš savo pačių gamybos linijų. Siekiant užtikrinti priimtinas saugos ribas, pagal šį metodą linkstama sutrumpinti tinkamumo vartoti terminus, todėl perdirbimo etape ir sandėliuojant parduotuvėse ir laikant namie susidaro atliekų, kurių būtų galima išvengti. Didelių finansinių nuostolių dėl mėginių ėmimo ir analizės išlaidų gali patirti ir gamintojai.

TERAFOOD žada tikslesnį neinvazinį tikralaikiais duomenimis grindžiamą vertinimą. Projekto jutiklį, kuris stebi natūraliai gendant produktui atsirandančius biologinius žymeklius, galima naudoti visame gamybos ir platinimo procese. Kiekviena pakuotė,

kurioje įtaisytas jutiklis, yra visiškai atsekama, o sutrikimus galima nustatyti bet kuriuo gamybos etapo momentu.

Šviežumo nustatymas grindžiamas pakuotės viduje aptinkamų lakiųjų organinių junginių matavimais. Vienos dalies milijonui tikslumu pasižymintis jutiklis taip pat gali padidinti vartotojų pasitikėjimą maisto gamybos grandine.

Jutiklio bandymai

Kol kas projekto grupė yra sukūrusi ir pagaminusi pirmos kartos jutiklį, kuris dabar bandomas ir testuojamas. Be to, šviežumo nustatymo principas, kuriuo grindžiamas jutiklis, yra apsaugotas patentu. Taip pat buvo sukurta saugi internetinė platforma, į kurią projekto partneriai gali siųsti atliekant mokslinius tyrimus surinktus duomenis.

TERAFOOD buvo pademonstruotas per 2017 m. birželio mėn. Prancūzijos Diunkerko universitete vykusias 9-ąsias THz dienas. 2019 m. sausio mėn. *Photonics Research Group* partnerio patalpose Belgijos Gento universiteto Mokslų fakultete įvyko teminis įvadinis praktinis seminaras.

Kitą praktinį seminarą 2020 m. vasario mėn. surengs projektą koordinuojantis Elektronikos, mikroelektronikos ir nanotechnologijų institutas Vilnev d'Aske Prancūzijoje. Naujasis jutiklis bus pademonstruotas per du demonstracinius praktinius seminarus 2020 m. pabaigoje, o baigiamasis renginys vyks 2021 m. pavasarį. ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

<https://terafood.iemn.fr/>

PROJEKTAI

KANALO RENOVACIJA MAŽINA POTVYNIŲ RIZIKĄ VENGRIJOJE IR SERBIJOJE

**BENDRA INVESTICIJŲ
SUMA
8 699 537 EUR**

**ES ĮNAŠAS
7 394 607 EUR**

Vykdamas iš ES lėšų finansuojamą BABECA projektą atkuriamas per Vengriją ir Serbiją tekančių kanalų tinklas ir taip siekiama sumažinti potvynių riziką bei pagerinti vandens kokybę abiejose sienos pusėse.

Iš viso 44,8 km ilgio – 32,2 km Vengrijoje, 10,6 km Serbijoje ir 2 km palei sieną tekantis – Bajos ir Bezdano kanalas buvo istoriškai svarbus prekių pervežimo Dunojaus upės vandeniu maršrutais. Šiandien jis daugiausia naudojamas drėkinimui žemės ūkiu tikslais, sportui ir pramogoms, bet pastaraisiais metais sunyko, nes nebuvo pakankamai prižiūrimas.

Naudojantis INTERREG pasirengimo narystei pagalbos priemonės finansavimu, šį kanalą bus siekiama atkurti ir išsaugoti, suteikiant naudos apie 110 000 žmonių. Naujos apsaugos nuo potvynių priemonės taip pat padidins pasroviui nuo kanalo tekančios ir nuo kalvų į šalies vidų tekančią lietaus vandenį surenkančios Dunojaus upės apsaugos nuo potvynių vaidmenį.

Atlikus projekto remonto darbus, sumažės spūsčių kanalo tinkle, todėl bus galima lengviau keliauti vandeniu per Vengriją ir Serbiją. Palaikant šį tarpvalstybinį bendradarbiavimą, taip pat bus lengviau remti vietos turizmą palei kanalą.

Švarinimo pastangos

Vengrijoje bus gilinama 5 600 m ilgio kanalo atkarpa, siekiant išvalyti piktžolės ir kitas vandens srautą stabdančias medžiagas. Dėl dumblo sancaupų vandens būklė anksčiau buvo įvertinta kaip prasta. BABECA padės šalinti vandenyje esančias nuolaužas, nes bus pastatyti laivų stapeliai, o trijose skirtingose vietose – sunėšto medžio šalinimo platformos.

Serbijoje pagal šį projektą bus atnaujinti du šliuzai – laivams tarp aukščiau arba žemiau viena kitos esančių kanalo atkarpų pakelti ir nuleisti naudojami įrenginiai. Taip bus siekiama užtikrinti saugų jų veikimą. Bezdano šliuzas nebebuvo naudojamas nuo 1995 m. dėl jo būklės ir prasto mechanizmo, o Šebešfoko šliuzas ir jo vartai taip ir niekada nebuvo užbaigti.

Žvelgiant į ateitį, projektu siekiama užtikrinti ilgalaikį toliau kartu Serbijos ir Vengrijos valdomo kanalo tvarumą. Pagerėjus vandens kokybei, atsigaus kanalo vandens augalija ir gyvūnija, įskaitant žuvis ir vabzdžius, o bendradarbiaujant tarpvalstybinio mastu taip pat bus lengviau statyti laivus Bezdano laivų statykloje ir plėtoti turizmą regionuose. ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

<http://www.babeca.eu/app/>

DARBOTVARKĖ

VASARIO 6 D.

Briuselis (BE)

Aukšto lygio konferencija *Sanglaudos politikos valdymo gerinimas įtraukiant piliečius*

KOVO 24–25 D.

Briuselis (BE)

2020 m. atokiausių regionų forumas *Kartu už tvarią ateitį*

SPALIO 12–15 D.

Briuselis (BE)

Europos regionų ir miestų savaitė

TEISINIS PRANEŠIMAS

Nei Europos Komisija, nei joks Komisijos vardu veikiantis asmuo nėra atsakingas už toliau pateikiamos informacijos naudojimą.

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2020

PDF ISSN 1725-8227 KN-LR-19-071-LT-N

© Europos Sąjunga, 2020

Leidžiama atgaminti, jei nurodomas šaltinis.

Pakartotinio Europos Komisijos dokumentų naudojimo tvarka reglamentuojama Sprendimu 2011/833/ES (OL L 330, 2011 12 14, p. 39).

Naudoti ir atgaminti nuotraukas ar kitą medžiagą, kurios autorių teisės nepriklauso ES, galima tik turint autorių teisų turėtojo leidimą.

Printed by Bietlot in Belgium

Šis žurnalas spausdinamas anglų, bulgarų, graikų, ispanų, italų, lenkų, rumunų, prancūzų ir vokiečių kalbomis naudojant perdirbtą popierių. Internetu jį galima skaityti 22 kalbomis adresu http://ec.europa.eu/regional_policy/lt/information/publications/panorama-magazine/

Šio numerio turinys buvo baigtas rengti 2020 m. sausio mėn.

NUOTRAUKOS (PUSLAPIAI):

Viršelis: © „iStock“ / „AndresGarciaM“

3 puslapis: © Europos Sąjunga

8 puslapis: © Alex Pavilj Atklasana

9 puslapis: © „BestMedGrape“

10 puslapis: © „Waste Free Rivers for a Clean Black Sea“

11 puslapis: © Uostas „Haminakotka“

13, 14 ir 15 puslapiai: © Europos Sąjunga / David Plas

18 puslapis: © „Autoridade de Gestão do COMPETE 2020“

20 puslapis: © POSEUR vadovaujančioji institucija

22 puslapis: © POSEUR

23 puslapis: © POSEUR

24 puslapis: 1 nuotrauka © „Green Urban Living“; 2 nuotrauka © TMG;

3 nuotrauka © AORP; 4 nuotrauka © TENOWA

26 puslapis: © CCDR LVT

27 puslapis: © „META Group“

28 puslapis: © Europos Sąjunga

29 puslapis: © Europos Sąjunga

30 puslapis: © Europos Sąjunga

31 puslapis: © Europos Sąjunga

32 puslapis: © Europos Sąjunga

35 puslapis: © „iStock“ / Juan Carlos Hernández Hernández

36 puslapis: © „iStock“ / „MarioGuti“

42 puslapis: © „iStock“ / labsas

43 puslapis: © „Tatra“ muziejus

44 puslapis: © „iStock“ / „SDI Productions“

45 puslapis: © „iStock“ / „hedgehog94“

46 puslapis: © „iStock“ / Bajos ir Bezdano kanalas

LIKITE PRISIJUNGĘ

ec.europa.eu/regional_policy
cohesiondata.ec.europa.eu

[@EUinmyRegion](https://twitter.com/EUinmyRegion)

[EUinmyRegion](https://www.facebook.com/EUinmyRegion)

[flickr.com/euregional](https://www.flickr.com/euregional)

[EUinmyRegion](https://www.youtube.com/EUinmyRegion)

[euinmyregion](https://www.instagram.com/euinmyregion)

ec.europa.eu/commission/2019-2024/ferreira_en
[@ElisaFerreiraEC](https://twitter.com/ElisaFerreiraEC)

■ Europos Sąjungos
leidinių biuras

Europos Komisija
Regioninės ir miestų politikos generalinis direktoratas
Kommunikacijų skyrius – Agnès Monfret
Avenue de Beaulieu/Beaulieulaan 1 – B-1160 Bruxelles/Brussel
E. paštas: regio-panorama@ec.europa.eu